Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...тэмнай 1921 оной ...ябриин 21-hээ гарана | № 202 (14313) | 1976 оной августын 28, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

«КПСС-эй XXV съездын эрилтэнүүдэй үндэhөөр модо хэрэглэлгын ашаг үрые дээшэлүүлхын тула СССР-эй Ой модоной ба модо болбосоруулха промышленностиин министерствын ябуулжа байгаа хүдэлмэри тухай» тогтоол КПСС-эй Центральна Комитет баталан гаргаба.

...ПСС-эй ЦК-гай энэ тог... дотор иигэжэ тэмдэг...нэ: СССР-эй Минлес... hалбариингаа хүдэлмэ... хүтэлбэрилгын хэрэг ... тэды hайжаруулаа, ...дэ даалгагдаhан ой ...ой баялигые хэрэглэл... ашаг үрэ дээшэлүүлээ. ...гшэ табан жэлэй тур... нэгэдхэмэл аргаар мо... болбосоруулан хэрэглэхэ ...мэри түргэнөөр хүг...дэhэн. модоор плиткэ...дые, технологическа зом...нуудые ехээр үнлэдбэ...г, муушаг модо гори...р хэрэглэдэг болоhон ...

...ахэ зуура, үйлэдбэриин ... талаар, ороной модоной баялигые хэрэг...н ашаг үрэ дээшэлүүл...лаар горитой дутуу ...нууд бии гэжэ КПСС-... ЦК тэмдэглэбэ. Энэ hал... модо хэрэглэлгын ...циентнь үшөөл бага ..., модо бэлэдхэхэ, зөөхэ ...болбосоруулха үедэ га...гээлтэ хоролтонууд ...р хороогдоно. Целлю...аарhанай промыш...тьда, барилгада, модон ...нүүдые үйлэдбэрилгэ...шэнэhэн модод дутама... хэрэглэгдэнэ, амhарта...е бүтээхын тула модон ... гаргашалагдана.

...дэ бүхы дутуу дунда... юун дээрэhээ тохёол... гэхэдэ, СССР-эй Мин...мой хүдэлмэридэ оhол ... ябадал гаргагдаhан ... Юhэдэхи табан жэлэй ... хэрэглэлэй модо бэлэд... ба тэрэниие hэлгэхээр ...н hайн зүйлнүүдые үй...рилхэ түсэбөө түс ми...ерство дүүргээгүй.

...СССР-эй Минлеспром ой ...оной ба модо болбосо...лха промышленностьдахи ... албан зургаан байhан ...нуудаа дутамагаар бэе...лүүлнэ, модо бэлэдхэхэ, тэрэниие болбосоруулха үеэр үлэгдэлнүүдэй гаралгые хороохо гү, али бүрин усадхаха ябадал хангахаар технологическа шэнэ онол арганууд түхеэрэлгэ зохёохо, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ научно-шэнжэлгын, проектнэ институдуудай оролдолго хүсэлэлгые дутамагаар хандуулна.

Ой модоной баялигуудые нэгэдхэмэл аргаар хэрэглэдэг түрүү коллективүүдэй дүй дүршэл СССР-эй Минлеспромой предприятинуудта үргэнөөр хэрэглэгдэнэгүй, абтахань бэрхэтэй газарнуудта байдаг модо бэлэдхэхэ вахтова арга, мүн материал ба хүсэ гаргалгые эрид хороохоор ажалаа эмхидхэдэг бусад шэнэ формонууд удаанаар нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлэгдэнэ.

Энэ министерство модо нэгэдхэмэл аргаар болбосоруулха ба ашаг үрэтэй продукци бүтээн гаргаха ябадал хангахаар үйлэдбэриингөө хүсэ нэмээхэ ба ашаглаха даалгабаринуудые дүүргэнэгүй. СССР-эй Минтяжстрой, СССР-эй Минпромстрой, СССР-эй Минстрой модон плиткэнүүдые ба фанерэнүүдые бүтээн гаргаха предприятинууд болон цехүүдые барилгын талаар гээгдэлдэ оронхой.

Модо арьбанаар гаргашалхын тула шухала эрилтэ СССР-эй Минлеспромой зүгhөө табигданагүй, муу шанартай эдлэл хэрэгсэлнүүд бүтээгдэн гаргагдана, түрүү стандартнууд удаанаар нэбтэрүүлэгдэнэ, Гүрэнэй эрхим шанарай тэмдэгтэй продукциин хэмжээн бага байhаар. Модон материалнуудай үмхирэлгэтэй тэмсэхэ хүдэлмэри түс hалбарида муугаар эмхидхэгдэнхэй байна.

Модо хэрэглэлгые улам hайжаруулха ябадал мүнөө сагай түхеэрэлгэнүүдээр ой модоной ба модо болбосоруулха промышленностиин хангагдасаhаа нилээд дулды даха байна гэжэ КПСС-эй ЦК-гай тогтоол дотор тусхайлан тэмдэглэгдэнэ. Минстанкопром тиимэ түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргалгын хэрэг удаанаар шудална

Партийна зарим организации ой модоной баялигуудые гамтай хямгатайгаар ашаглаха мэдэрэл ажалшадай коллективүүдтэ нэбтэрүүлэн хүмүүжүүлхэ, ой модоной промышленностьдахи хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдые hайжаруулха асуудалаар предприятинуудай партийна организацинуудта, ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ эрилтэ багатайгаар хандана.

Энэ hалбариие хүтэлбэрилгын талаар горитой дутуу дунданууд бии байhанда, үйлэдбэриин бүридэл байгууламжые hайжаруулха, ой модоной баялигуудые хэрэглэлгын ашаг үрэ дээшэлүүлхэ асуудалаар парти, правительствын даалгабаринуудые дүүргэхын тула ёhотой оролдолго хүсэлэлгын гаргагдадаггүй байhанда СССР-эй Минлеспромой коллегиин анхаралые КПСС-эй Центральна Комитет хандуулба.

Модо нэгэдхэмэл аргаар болбосоруулхын тула үйлэдбэриин бүри түргэн эршэ арбадахи табан жэлдэ хангаха нэмэлтэ хэмжээнүүдые абахыень; hалбари хүгжөөхэ капитальна хүдэлмэридэ табигдадаг мүнгэ эгээн ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэлгын түлөө, ажалшадай коллектив бүхэнэй үндэр бүтээсэтэ хүдэлмэри түйлаха арга боломжонуудые хангалгын түлөө аппарадайнгаа үүргэ ба харюусалга дээшэлүүлхыень министерствэдэ дурадхагдаа. Ой модоной баялигуудые саашадаа бүри hайнаар хэрэглэхэ, бэлэдхэгдэдэг модоной кубическа метр бүхэнhөө эдлэл хэрэгсэлнүүдые ехээр бүтээхэ гээшэ министерствын шухалын шухала зорилго гэжэ тоолохо.

КПСС-эй ЦК СССР-эй Минлеспромые иигэжэ уялгалба:

модо бэлэдхэлэй ба модо болбосоруулха үйлэдбэринүүдые техническэ талаарнь шэнэдхэн зэбсэглэхэ ба ашаг үрыень дээшэлүүлхэ, технологическа шэнэ онол аргануудые зохёохо ба ашаглаха, бүхы түхэлэй модо ба тэрэнэй үлэгдэлнүүдые промышленна аргаар болбосоруулгын хэрэг хаа хаанагүй hайжаруулхын тула орон доторхи, мүн гадаадын түрүү дүй дүршэл шудалха, нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ үйлэдбэриин нэгэдэлнүүдэй ба предприятинуудай, научно-шэнжэлэлгын, проектнэ институдуудай, конструкторска бюронуудай коллективүүдэй анхарал хандуулха;

түсэбүүдээр тогтоогдоhон даалгабаринуудые дүүргэлгын түлөө, модо гаргашалгын нормонууд ба технологическа журам сахилгын түлөө нэгэдэлнүүдэй ба предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй үмэнэ табигдадаг эрилтэ улам шангадхаха, модо хюрөөдэдэг заводуудые модоор хангалга hайжаруулха, предприятинуудай тогтууритай, жэгдэ hайн хүдэлмэри түйлаха;

мүнөө ашаглагдажа байhан предприятинуудай түхеэрэлгэнүүдые шэнэдхэн hайжаруулжа, продукци үйлэдбэрилгые саашадань дээшэлүүлхэ талаар, үйлэдбэриин доторой арга боломжонуудые гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ бүтээдэг зүйлнүүдэйнгээ шанарые hайжаруулха, гадаадын наймаанда эльгээгдэхэ ой модоной ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар хэмжээ ябуулганууды зохёон бэелүүлхэ;

ой модоной фондhоо таhалагдажа үгтэhэн участогуудай модые, тэрэ тоодо шэнэhэ модыень сүм отолжо абаха хүдэлмэри хангаха, саг зуурын байра болон түхеэрэлгэнүүдэй барилгада хэглэдэг модоной гаргаша бага болгохо;

мэргэжэл hайнтай хүдэлмэришэдые hургаха талаар хүдэлмэри hайжаруулха, техническэ мэргэжэл олгодог ба лесотехническэ hургуулинуудые олошоруулха хэмжээнүүдые абаха. Энэ hалбарида хүдэлмэришэдые тогтууритай hуудалтай болгохын тула байрын ба культурно-ажаhуудалай таатай зохид эрхэ байдал байгуулха.

Ой модоной ба модо болбосоруулгын промышленностиин бүхы предприятинуудта (ямаршье зургаанай мэдэлдэ байhан) техническэ нэгэ янзын политика бэелүүлхэ, түрүү технологи ба дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ талаар хүдэлмэринүүдые шангадхаха эрилтэ КПСС-эй ЦК түс hалбариие толгойлжо байhан СССР-эй Минлеспромдо табяа.

Модо бэлэдхэхэ ба болбосоруулха хүдэлмэри бэелүүлжэ байдаг министерствэнүүд болон зургаанууд өөhэдынгөө мэдэлэй предприятинуудта модоной бүхы зүйлнүүдые хэрэглэлгэ hайжаруулха уялгатай. Модо хюрөөдэдэг үйлэдбэриие томодхохо, технологическа зомгооhо гаргахын тула хамаг хаядаhа сүм хэрэглэхэ, хэрэгсэлэй модо hайнаар хадагалха ябадал хангаха талаар хэмжээнүүдые абаха.

Арбадахи табан жэлэй туршада целлюлозно-саарhанай предприятинуудта шэнэhэн модо болбосоруулгые горитойгоор дээшэлүүлхэ ба амhарта хэдэг картон саарhа гаргаха талаар хэмжээ абаха даалгабари минбумпромдо үгтөө.

Ой модоной баялигые ашаг схэтэйгээр хэрэглэлгэдэ научна шэнжэлэлгэ үргэдхэхэ, үйлэдбэридэ эрдэм наукын түйлалтануудые нэбтэрүүлгын хойноhоо хиналта шалгалта шангадхахые наука ба техникын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гүрэнэй комитедтэ дурадхагдаа. СССР-эй Минлеспром СССР-эй Гослесхозтой хамта модо болбосоруулгые таhалгаряагүйгөөр ябуулха гуримда оруулагдаhан комплексно леспромхозуудай хүдэлмэриин дүй дүршэлые дэлгэрүүлхэ талаар хүдэлмэри эмхидхэхэ.

Бүтээсэ багатай түхеэрэлгэнүүдые багаар гаргадаг боложо, модо болбосоруулдаг үйлэдбэриин бүридэлые үндэhөөрнь hайжаруулха ба модоной зүйлнүүдые сүм хэрэглэлгэ хангаха комплексно түхеэрэлгэнүүдые арбадахи табан жэлдэ олоор гаргахын тула СССР-эй Госплан ба Минлеспром хэмжээнүүдые абаха уялгатай.

Модоор хабтагай хэхэ, няамал фанерэнүүдые гаргаха, илангаяа гадаадаhаа асарагдаhан комплектнэ түхеэрэлгэнүүдэй предприятинуудай барилгада онсо анхарал хандуулхые, энэ жэлэй түрүүшын хахадта капитальна хүдэлмэридэ hомологдоhон мүнгэ зөөри ашаглалгын, үйлэдбэриин хүсэнүүдые ашаглалгада оруулха хүдэлмэридэ гараhан гээгдэлые усадхахые СССР-эй Минлеспромдо, барилгын министерствэнүүдтэ дурадхагдаа.

Модоной хамаг зүйлнүүдые hайнаар хэрэглэдэг болохо зорилгоор модоной бүхы үлэгдэлнүүдые эмхитэйгээр суглуулха ба болбосоруулха асуудалай шиидхэбэри түргэдхэхэ, энэ түүхэй эдэй нөөсэ ба хубаариин баланс табиха даабари СССР-эй Госпланда, СССР-эй Госснабта үгтөө.

Предприятинуудта модоной зүйлнүүдые зүбөөр хэрэглэлгын хойноhоо шалгалта шангадхаха, ой модоной гектар бүриhөө, нэгэ кубометр модонhоо продукци абалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ үйлэдбэриин коллективүүдэй партийна организацинуудай анхарал хандуулхаар союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудта, партиин крайком болон обкомуудта дурадхагдаа.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА КУКУРУЗА БОЛОН СИЛОСЭЙ БУСАД УРГАМАЛНУУДАЙ ХУРЯАГДАЖА БАЙҺАН ТУХАЙ

1976 оной августын 23-най мэдээн
(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

[illegible]	Кукурузын хуряагдаhаниинь	Силосэй ургамалай хуряагдаhаниинь	Намарай шараа хахалагдаhаниинь (гектараар).
...байкалиин	100	64	696
...бабанскын	87	96	—
Хориин	78	74	—
...гарайн	40	41	—
...дын	39	38	—
Хурамхаанай	31	—	—
...унхэнэй	28	84	1445
Улаан-Үдын	27	43	724
Мухар-Шэбэрэй	27	11	396
...гажанай	27	—	—
Бэшүүрэй	19	21	—
Сэлэнгын	15	—	—
Республика дотор:	26	47	3261

...ЭДЫН АЙМАГТА

* * *

...ЕТРОПАВЛОВКА. «Бу... үнэн» газетын кор...дент Д. Аюшеев иигэ... дуулгана: Ниитынгээ ...hа малда бардам хүрэхэ ... тэжээл бэлэдхэжэ, се... силос ехээр даража ... зорилго хараалhан ...ёгой совхоздо мүнөө ... силос даралга ...тай ябана. hүүлэй мэ... совхозой Дунда... гэжэ газарта гурбан ... туршада 1.000 тонно кукурузын силос дарагдаба. Кукуруза хуряалгада механизаторнууд Г. Кречетов, Б. Балданов, Г. Елизов гэгшэдэй агрегадууд эрхимлэнэ. Силостэ орохо ногоон эшэ набша зөөхэ хүдэлмэридэ Улаан-Үдын 2-дохи ГАП-ай жолоошод В. Глазунов. В. Акатов, Г. Кабунов гэгшэд бүтээсэтэйгээр ажаллажа шалгарна. Мүнөө кукурузын силос даралга түс совхоздо үргэлжэлhөөр.

* * *

...ЭДЭ (Телефоноор абта...) Захагүн гэхээр үргэн ...ёгой тарялан дээ... үргаса хуряалгын хү... ... эршэ үдэрhөө ... шангадана.

...нөө Борьёогой совхозой ...лан дээрэ 30 гаран ...байн үдэр hүнигүн шахуу ... Тэдэнэй 13-ниинь ...сын үргаса амяарлан ... тиихэдэ 17 комбайн ... суглуулан сохидог. Тэ... бүлта нэгэ газарта бү...өөрөө хү... ...я түлэб хура ...гой ...сгүй байhан hүүлэй 4—5 ...р соо ажахыда хамта ... гектар тарялан хадаг..., тэрэнhээ 650 гаран ...тарайнь баал суглуулаг... сохигдо... Совхозой тоогээрэ шэнэ үргасын 4 мянган центнер ороhон буугаад байна. hаяар эндэхид гүрэндэ таряа тушаажа эхилхэнь. Унагаагдаhан баал суглуулжа сохилго дээрэ республикын нёдондоной чемпион Норбо Гармажапов, залуу комбайнер, комсомол хүбүүн Николай Пенский гэгшэд бүтээсэ ехэтэй ажалаараа шалгарна. Харин үргаса баал болгон сабшахадаа, бэрхэ комбайнер Василий Протасовай звено 4 комбайнаар үнгэрhэн дүрбэн хоног соо 250 гектарай үргаса унагаагаа. Агрегат бүхэниинь даабаряа үдэр бүри 140—150 процент дүүргэнэ.

М. САНДАНОВ,
манай түсхай корр.

ЗАЛУУ НАҺАНАЙ ЗОРИГООР

hүүлэй үдэрнүүдтэ аймагай колхоз, совхозуудай тарялан дээгүүр трактор, комбайнуудай хүнхинэлдэхэ абяан үглөөнhөө үдэшэ орой болотор таhалданагүй. hаянай эндэ дулаахан, хура бороогүй байжа, хуряалгын хүдэлмэри улам үргэдөөд, хаа хаанагүй таряа хуряалга жэгдэрэн эхилбэ.

Тээсгэн «Пограничный» совхозой тарялан дээгүүр ябагдаа hэн. Августын 26—27-до эндэ 300 гектарай шэниисэ, 200 үлүүтэй гектарай гэршүүхэ хадагдаад байна. Хуряалгын эхилээд байхада түрүүшээр ехэ hаад ушараагүй. Машина, техникэнь ямаршье дутагдалгүй, hайнаар хүдэлөө. Совхозой механизаторнууд оролдолго гаргажа, хуряалгаяа эрхим шанартайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлэн дээшэлүүлэгдэпэн уялгануудые абаhан байна.

Энэ ажахын Пригородный гэжэ газарта гэршүүхэ хадажа байhан комбайнернуудтай уулзабабди. Эдэнэр бултадаа залуу хүбүүд Александр Викулин мүнөө жэлдэ СПТУ дүүргэжэ, тракторист-комбайнерай олон мэргэжэлтэй болоhон хүбүүн. Мүн Владимир Южиков баhал тиимэ мэргэжэлтэй юм. Владимир Ульянов мүнөө жэл сэрэгэй уялгата алба дүүргэээд, түрэл нютагтаа ерэжэ, хуушанайнгаа мэргэжэлээр ажаллажа байна.

Эдэнэр залуу, дүршэл багатайшье hаа, үнэн сэдьхэлэй халуун охи, эдир наhанай хаба шадал харуулжа хүдэлхөөр зоригжонхой. Табан жэлэй түрүүшын жэлэй таряа хуряалгада хам оролсон ажаллажа, шэнэ үргасын хуби заяае шиидхэлсэхээр бэеэ зэhэнхэй.

Д. ЦЫБЕНОВ.
Хяагтын аймаг.

ТАРЯАГАА ХАДАЖА ЭХИЛЭЭ

«Победа» колхоз (Бэшүүр) аймаг соогоо эгээн түрүүлэн шэнэ ургасын таряа хадажа эхилбэ. Дүй дүршэлтэй комбайнернууд Василий Фалилеев, Александр Некипелов гэгшэд халаанайнгаа нормо холо үлүүлэн дүүргэнэ.

Түрүүшын хэдэн үдэр соо эндэ горох, ешмээн сабшагдаа. Мүн түрүүшын 500 гаран гектар шэниисэ баал болгогдон унагаагдаба.

Түс колхоздо таряа хуряалгын үедэ орооhо зөөхэ ашаанай арба гаран автомашина нүүдэл нэгэ мастерской хүдэлхөөр хараалагдана.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: хүсэд эдеэшэhэн таряагаа комбайнаар сэхэ хуряана: нэгэдэхи классай жолоошон Валерий Фалилеев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Леонид Ильич БРЕЖНЕВТЭ

Хүндэтэ Леонид Ильич!

Нефть ба газ олзоборилон абадаг Ленинэй ордентэ Тюмениин тол үйлэдбэриин управлениин предприятинуудай, эмхинүүдэй коллективүүд арбадахи табан жэлэй түсэбүүдые бэелүүлхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлдэ урма баяртайгаар оролсобо.

Сибириин нефтиин ба газай баялигуудые нээгээд, олзоборилон абажа эхилэгшэдэй хүдэлмэридэ КПСС-эй XXV съезд дээрэ КПСС-эй Центральна Комитедэн хэhэн тоосото элидхэл дотор үндэр сэгнэлтын үгтэхэдэнь, ажалшад сэдьхэлээ хүдэлэн, талархан угтаhан байгаа. Энэ сэгнэлгэнь үшөө ашаг үрэ ехэтэйгээр ажаллахыемнай, үйлэдбэриин арга нөөсэнүүдые улам гүйсэд дүүрэнээр ашаглахыемнай бидэниие уялгална.

Түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ даабариhаа гадуур хоёр миллион тонно нефть олзоборилхо уялга абаабди. Социалис мүрысөөнэй үргэн дэлисэ, үрэмдэлгын, барилгын, олзоборилгын, транспортна ба бусад эмхинүүдэй хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэдэй зохёон байгуулхы ажал, гүрэнэй ехэ туhаламжа уялгануудаа болзорпоонь урид дүүргэхые түйлаха арга олгоhон байна. Сүүдхэ соо хахад миллион тонно нефть олзоборилон абалгаяа хараалhанhаа нилээд урид түйлаабди. Жэлэй эхинhээ хойшо түсэбhөө гадуур 1 миллион 800 мянган тонно нефть ашаглагдан абтаа.

Үбэлые угтан бэлэдхэл хэхэдээ, шэнэ шэнэ арга боломжонуудые бэдэрхэ гэhэн партиин уряада харюусажа, нефтиин промышленностиин коллективүүд дээшэлүүлэгдэhэн шэнэ уялгануудые нэмэжэ абаба: жэлэй дүүрэтэр түсэбhөө гадуур үшөө 1 миллион тонно нефть үгэхэ, түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ даабарипаа гадуур нефть олзоборилон гаргалгаяа 2.8 миллион тоннодо хүргэхэ.

Тиихэдэ үрэмдэлгын, барилгын, транспортын талаар, үйлэдбэриин ашаг үрэ болон шанарай бүхы дүнгүүдээр түсэбүүд үлүүлэн дүүргэгдэхэ байна.

Глаrкын предприятинуудай бүхы коллективүүдтэ уялганууд зүбшөн хэлсэгдээд, баталагдан абтаа.

Хүндэтэ Леонид Ильич, Баруун Сибириин нефтьшэд хүнтэн шэмэрүүн уларилтай хойто зүгтэ хүдэлжэ байдаг ажалшадта партиин хандуулhан анхарал оролдолгодо харюусажа, оронойнгоо нефтиин шэнэ баазые саашадань түргэнөөр хүгжөөхын тула бүхы хүсэеэ элсүүлхэ юм гээд Таниие, хүндэтэ Леонид Ильич, найдуулнабди.

Бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхын тула эсэшэ сусашагүй ажал ябуулhанайтнай түлөө, совет хүнүүдэй ажана hайн байдал тушаа саг үргэлжын анхарал оролдолго гаргажа байhанайтнай түлөө КПСС-эй Ленинскэ Центральна Комитедтэ, Танда хүндэтэ Леонид Ильич, ехэ баяр баясхалан хүргэнэбди.

Главтюменнефтегазай начальник
В. МУРАВЛЕНКО.
Главтюменнефтегазай парткомой секретарь
В. БИРЮКОВ.
Нефтиин, химическэ ба газай промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ
В. ГОРЮНОВ.

Л. И. БРЕЖНЕВ Я. КАДАРТАЙ УУЛЗАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев КПСС-эй ЦК-гай уряалаар Советскэ Союзда амархаяа ерээд байhан Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Я. Кадартай августын 26-да Крымдэ уулзаба.

КПСС-эй ба ВСРП-гэй, Советскэ Союзай ба Арадай Венгриин хоорондохи харилсаанай гол шухала асуудалнуудаар hанамжануудаа хэлсэhэн байна. Хоёр партиин ба ороной хоорондохи харилсаан бүхы талын шэнжэтэй болоо, КПСС-эй XXV съездын ба ВСРП-гэй XI съездын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлгэдэ нүлөөлжэ, гүнзэгырэн хүгжөөгдэжэ байна гэжэ нүхэд Л. И. Брежнев. Я. Кадар сэдьхэлээ ханангяар баталба. Үйлэдбэриин тусхай шэнжэтэй бололго ба хамжаан гэхэ мэтын экономическа харилсаанай түрүү hайн аргануудта хоёр ороной арадай ажахые нэбтэрүүлэн оруулха, хоёр талын аша туhада хэдэ хэдэн түүхэй эд болон бусад материальна нөөсэ баялигуудые ашаглаха тухай удаан болзорой хэлсээнүүдые баталха гээшэ шухала удха шанартай гээд онсолон тэмдэглэгдээ.

Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай жагсаалые бэхижүүлгэ, өдэнэй бэелүүлдэг политикын эб найрамдалай, арадуудай сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй ба дэбжэлтын аша туhада нүлөө үзүүлэлгын ургалта мүнөөнэй уласхоорондын хүгжэлтын шухала шэнжэ болоно гээд КПСС-эй ба ВСРП-гэй хүтэлбэрилэгшэд найдажа байhанаа мэдүүлбэ. Түгшүүрилтэ байдалтай, Ливандал адли шуhа адхаралгата дайнай үргэлжэлжэ байhан географическа районуудтахи байдалда эдэнэр анхаралаа ехээр хандуулба. Сэрэгэй хёмороо зүришэлдөөе зайсуулхын, шахардуу байдал hулаpуулхын, «хүйтэн дайнай» үлэгдэлнүүдые бүримүhэн усадхахын, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохын түлөө тэмсэлые саашадань үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала гэжэ бодото байдал шэнэ хүсэтэйгөөр батална.

Нүхэд Л. И. Брежневэй, Я. Кадарай уулзалга үнэн зүрхэнэй, хани барисаанай, зүбшэн хэлсэгдэhэн бүхы асуудалнуудаар үгээ ойлголсолгын, hанал нэгэтэй байлгын оршон байдалда үнгэрбэ.

(ТАСС).

„КОСМОС-850" НИИДХҮҮЛЭГДЭБЭ

Газарые тойрон дабшадаг «Космос-850» гэжэ ээлжээтэ хэмэл одон 1976 оной августын 26-да Советскэ Союзhаа табигдаба.

Замбуулинай дайда шэнжэлгые үргэлжэлүүлхээр хараалагдаhан научна аппаратура хэмэл одон дээрэ тодхогдонхой.

Аппаратурань гэмгүй hайнаар хүдэлнэ. Абтаhан мэдээсэлнүүд залан хүтэлбэрилгын-тоолон тодорхойлолгын түбтэ шэнжэлэгдэжэ байна.

(ТАСС).

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РСФСР-эй ГАБЬЯАТА ЮРИСТ ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Социалис хуули ёho бэхижүүлгэдэ ехэ габьяатай байhанайнь түлөө **олон хүнүүдтэ РСФСР-эй габьяата юрист** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо. Тэрэ тоодо:

Буряадай АССР-hээ

Дмитриев Батюр Моисеевичтэ — Буряадай АССР-эй Улаан-Үдын аймагай прокурор.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1976 оной августын 26.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР А. Ф. ГЕРГЕСОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Совет ба партийна органуудта удаан саг соо эдэбхитэй hайнаар ажаллаhанайнь, түрэhөөр 60 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан. Хурамхаанай аймагай ажалшадай депутадуудай Хурамхаанай сельскэ Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр **Гергесов** Андрей Филимоновичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
түрүүлэгшын орлогшо Г. ГАЛУШЕВСКАЯ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1976 оной августын 26.

ДАЙШАЛХЫ ШАДАБАРИИЕНЬ УЛАМ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ, ГҮНЗЭГЫРҮҮЛХЭ

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Тоосоон болон һунгалта хадаа партийна эхин организацинуудай ажабайдалда ехэ харюусалгатай хүдэлмэринь болоно .Энэ жэлэй тоосоото һунгалтын суглаан партийна эхин организацинуудта болохо юм. Зүгөөр урда тээнь партийна бүлэгүүдтэ, цехэй парторганизацинуудта тоосоон болон һунгалта боложо үнгэрхэ ёһотой.

Тоосоон болон һунгалта хадаа һунгагдамал партийна органуудай ажал ябуулгые партийна олониитын зүгһөө хинан шалгалгын ехэ хүсэтэй онол арга мүн болоно. КПСС-эй XXV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө совет арадай тэмсэжэ байһан үе сагта тоосоото һунгалтын кампаниин удха шанар улам гүнзэгырнэ. Тиимэ байха ёһотойшье. Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабаринуудые дүүргэхэ хэрэгтэ ажалшадые элсүүлхэ талаар партийна организацинуудай ябуулдаг хүдэлмэри алишье талаһаа шэнжэлэгдэхэ, предприяти, совхоз, колхоз, эмхи зургаан бүхэнэй хүдэлмэридэхи дутуу дунданууд шүүмжэлхы шэнжэтэйгээр харагдаха ёһотой. Тэндэл коммунист бүхэнэй үйлэдбэриин ажал хэрэг, ниитэ политическэ ажал ябуулгань бодотоор сэгнэгдэхэ болоно бшуу.

Тоосоото элидхэл зүбшэн хэлсэлгэ, тогтоол абалга, хүтэлбэрилхы органиие һунгалга хадаа саашадаа партийна организацинуудай үүргэ дээшэлүүлхэ, ажахын болон культурна байгуулалта хүтэлбэрилгые һайжаруулха, коммунистнуудай харюусалга шангадхаха хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэхэ байһаниинь элитэ. КПСС-эй XXV съездын хараалһан социально-экономическа программые бэелүүлхын тула парторганизацинууд ажалшадай дунда ябуулдаг эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэриеэ нарижуулан һайжаруулхын тула ехэ оролдолго гаргаха уялгатай.

Парторганизациин тоосоото үедэ хэһэн хүдэлмэриие сэгнэхэ зуураа, һалбари бүхэнэй хүдэлмэриин шанар болон ашаг үрэ тушаа ехэ анхарал хандуулха ёһотойбди. КПСС-эй XXV съездын хараалһан зорилгонуудые болзорһоонь урид дүүргэхын тула прибор бүтээлгын заводой, нарин сэмбын комбинадай, Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой коллективүүдэй хараалһан хэмжээ ябуулгануудые КПСС-эй обкомой бюро һайшааһан байна. Имэ хэмжээ ябуулганууд партийна организаци бүхэндэ мүнөө табигданхай.

Эдэ хэмжээ ябуулгануудай хэр бэелүүлэгдэжэ байһан тушаа тоосоото һунгалтын суглаанууд дээрэ ехэ хөөрэлдөө дэлгэхэ, ушардаг дутуу дундануудаа элирхэйлхэ шухала.

Партиин үмэнэ табигдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэг хадаа партиин үндэһэ һуури болоһшо партийна эхин организацинуудай ажал ябуулгаһаа, дайшалхы шадабариһаа дулдыдаха байна гэжэ КПСС-эй XXV съезд дээрэ тоосоото элидхэл хэхэдээ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев заагаа һэн. Тиимэһээ тоосоото һунгалтын партийна суглаанууд ябуулһан хүдэлмэреэ нарин нягтаар хинан шэнжэлхэ уялгатай байна. Тиихэ зуура үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, научно-техническэ хүгжэлтэ хурдадхаха, хүнүүдые хүмүүжүүлхэ, тэдэнэй байра байдал һайжаруулха, ажалынь хүнгэдхэхэ гэхэ мэтын асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулха болоно.

Үйлэдбэриингөө технологи шэнэдхэн хубилгаха, ажалай эмхидхэл, бүтээһэн продукциин шанар һайжаруулжа, предприятиин хүдэлмэрилэгшэдэй социально-ажаһуудалай эрилтэ хангаха талаар нарин сэмбын комбинадай партийна организаци һүүлэй жэлнүүдтэ айхабтар ехэ хүдэлмэри хэһэн байна. Эндэ үнгэрһэн хэдэн жэл соо үйлэдбэринь үндэһөөрөө шэнэдхэн хубилгагдаа. Тиигэжэ ажалай бүтээсэ нилээд дээшэлээ, гаргаһан, продукциин шанар улам һайжаруулагдаа бшуу.

Эдэ зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ партийна бүлэгүүд, цехүүдэй партийна организацинууд ехэ үүргэ дүүргэһэн байха юм. Эндэ коммунистнуудай ажал хэрэг тухай хөөрэмөөр һайн жэшээнүүд олон. Коммунист Г. Н. Гаврилова утаһа ээрэгшэдэй бригадые толгойлно.

Эршэ түгэс хүдэлмэри, шанга журам энэ коллективэй гол шэнжэнь болоно. Тус бригада табан жэлэй даабарине гурбан жэл 8 һарын туршада дүүргэхын түлөө тэмсэнэ. Түсэбһөө гадуур 16 тонно ээрэһэн утаһа гаргаха хүсэлэнтэй. Тиихын тула бригадын гэшүүд 150 ээрсэг ашаглаха нормотой һаа, мүнөө 200 ээрсэг хүдэлгэнэ. Бригадые толгойлогшо өөрөө эрхим ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Тоосоото үедэ абтаһан шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ талаар партийна организациин ябуулһан хүдэлмэри элидхэл соо, коммунистнуудай хэлэһэн үгэнүүд соо бодото һуурияа олохо зэргэтэй. Тиихэдээ хиналтын арга дүршэл, шадабари үргэнөөр харуулагдаха байһаниинь шухалада тоологдоно.

Шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые хинаха хэрэг партбюро, парторганизациин секретарь хайшан гэжэ эмхидхэнэб, энэ хэрэгтэ жиирэй коммунистнуудые хэр хабаадуулнааб, энэ хүдэлмэри тушаа коммунистнуудтаа яажа мэдээсэдэг байгааб гэхэ мэтын асуудалнууд тодорхойгоор харуулагдаха зэргэтэй. Авиационно заводой, ЛВРЗ-гэй, Түнхэнэй аймагай партийна организацинуудта коллективүүдэй хүтэлбэрилэгшэд партийна шиидхэбэринүүдэй хэр дүүргэгдэжэ байһан тухай суглаанай болоходо коммунистнуудта мэдээсэдэг дүршэл хэрэглэгдэнэ. Захиргаанай ажал ябуулгые хинаха комиссинууд байгуулагданхай, шалгалта хэлгэдэ эдэбхитэй хабаадалсадаг байна.

Гэхэ зуура имэ хүдэлмэри бухы организацинуудай хэрэг боложо шадаагүй байха юм. Партийна суглаанай абаһан зарим шиидхэбэринүүд ажал хэрэгтэ ямаршье нүлөө үзүүлэнгүй, саарһан дээрэ үлэдэг баримтанууд үшөөл үзэгдэһөөр. Партийна шиидхэбэриин хэр дүүргэгдэжэ байһан тушаа коммунистнууд огто мэдэнгүй байдаг муу зүйл ушардаг шуу. Имэ байдал хадаа коммунистнуудай эдэбхи һуладхана, харюусалгагүй болгоно гэжэ тэмдэглэлтэй.

Коммунистнуудай хүдэлмэри тухай тогтоходоо тэдэнэр түрүү ябаха үүргэеэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ эдэбхитэй хабаадаха уялгаа хэр бэелүүлнэб гэһэн асуудалда анхаралаа үргэнөөр табиха зэргэтэй. Тиимэ байха ёһотойшье. Областной партийна организациин диилэнхи олон коммунистнууд коммунис байгуулалтын шиидхэхы газарнуудта хүдэлжэ байна. Жэшээнь, промышленность, барилга, хэлхээ холбоон болон хүдөө ажахы дээрэ 23 мянга гаран КПСС-эй гэшүүд ба гэшүүндэ кандидадууд ажаллана бшуу.

Коммунист бүхэнэй ажал ябуулгые зүбөөр сэгнэлгэ хадаа саашадаа коллективэй ажабайдалда үзүүлдэг үүргэеэ улам эдэбхижүүлхэ үндэһэ һуури байгуулха гэһэн удхатай бшуу. Тиихэтэй хамта коммунист бүхэнтэй ябуулдаг хүдэлмэри, хөөрэлдөөн, тоосоон гэхэ мэтэ шухала зүйлнүүдые элидхэл соо дэлгэрэнгыгээр харуулха эрилтэ табигдана. Имэ хүдэлмэринүүд партийна документнүүдые һэлгэлгын үедэ үргэнөөр дэлгэрһэн, һайн талаяа харуулһан байна бшуу. Мүнөөшье удхa шанараа гээгээгүй. Коммунист бүхэнэй КПСС-эй Уставай эрилтэнүүдые хэр дүүргэжэ, өөрынгөө үзэл бодол хэр баяжуулжа, партийна даабаряа яажа дүүргэжэ, түрүү ябаха уялгаяа бэелүүлжэ байһыень мэдэжэ абаха арга нүхэсэл болоно ха юм.

Коммунистнуудай эдэбхи хүгжөөхэ хэрэгтэ партийна бүлэгүүд ехэ нүлөөлхы үүргэ дүүргэдэг гээшэ. Манай областной партийна организаци дотор мүнөө 1164 бүлэг эмхидхэгдэнхэй. Ажалшадай коллектив соо бүридэһэн коммунистнуудай имэ нэгэдэлнүүд һайн һайн хэрэг үүсхэдэг, коллективэй үмэнэ табигдаһан зорилгонуудай дүүргэлтые эмхидхэдэг гол хүсэн болоно.

Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо партийна 6 бүлэг байгуулагданхай. Эдэ бүлэгүүдтэ парторганизациин бүридэлэй хахадһаа үлүүнь,—45 коммунист оронхой. Бултадаа һайнаар хүдэлнэ, бодото эмхидхэлшэ байһанаа харуулна. Тракторно-таряан ажалай 1-дэхи бригадын, Булагай МТФ-гэй партийна бүлэг өөрынгөө коллективэй гэшүүдэй дунда ехэ хүдэлмэри ябуулна.

Олониитын дунда ябуулагдадаг үзэл сурталай-политическэ хүдэлмэри болбол парторганизациин шиидхэдэг ажахын зорилгонуудые бэелүүлхэдэнь гүнзэгыгөөр нүлөөлдэг, ажалдаа коммунис ёһоор хандаха мэдэрэл түрүүлдэг, түрүү үзэл бодол нэбтэрүүлдэг зэбсэг гээшэ. Энэ талаар КПСС-эй XXV съездһээ хойшо ехэ юумэн хэгдээ. «Белоруссиин партийна организацида үзэл сурталай кадрнуудые шэлэн томилхо, хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри тухай», тэрэшэлэн, «КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, партийна һуралсалай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» КПСС-эй ЦК-гай абаһан тогтоолнууд энэ ушарта ехэ үүргэ дүүргэһэн байна.

Хүн зоной дунда ябуулагдадаг үзэл сурталай хүдэлмэриин аша үрые улам дээшэлүүлхэ зорилгоор партийна организацинууд оло олон хэмжээнүүдые абанхай, ажал ябуулгаяа улам үргэдхэжэ байнхай. Тиихэтэй хамта саашадаа энэ хүдэлмэриин аша үрые бүри дээшэлүүлхэ, дутуу дундануудаа сүм усадхаха эрилтэ тобойн гарана.

Коллектив бүхэндэ ябуулагдадаг үзэл сурталай-политическэ, ажалда шуналтайгаар, оюун сэдьхэлтэйгээр хүнүүдые хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри нэгэ шэглэлтэйгээр адли тэгшэ эмхидхэгдэхэ ёһотой байна бшуу. Эндэһээл уламжалан олониитын социалис мүрысөөн улам хүгжөөхэ болоно. Ушар имэһээ тоосоото үедэ энэ талаар партийна организацинуудай ябуулһан хүдэлмэриин дүн гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдэхэ, дутагдалнууд элирхэйлэгдэхэ, нэрэ солодоо хүрэмэ бэшээр хүдэлдэг коммунистнуудһаа шанга эрилтэ табиха уялгатай байһаниинь элитэ. Социалис мүрысөө бүри дэлисэ ехэтэйгээр хүгжөөхэ, коллективэй гэшүүн бүхэниис табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ тэмсэлдэ хабаадуулха арга зам суглаан дээрэ тодорхойлогдохо байһандань найдамаар.

Партийна эхин организацинуудай ажал ябуулгые КПСС-эй XXV съезд үндэрөөр сэгнэһэн байна. Тиигэбэшье һаань, тэдэнэй ажал ябуулгые улам нарижуулан һайжаруулха, бүхы ажабайдалда үзүүлдэг партийна нүлөөгөө бүри үргэдхэхэ хэрэгтэнь тоосоото һунгалтын суглаан ехэ үүргэ дүүргэхэ байһаниинь дамжаггүй.

Партийна организациин бүтээхэ, хабаадаха хэрэгынь барагдашагүй олон. Тиимэһээ тоосоото һунгалтын суглаанууд шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгын оршон байдалда үнгэрхэ ёһотой байһаниинь мэдээжэ. Тэндэ гансал түйлаһан амжалта тухайгаа хөөрэлдэхэ бэшэ, харин юун бүтээгдээгүйб, юун һаад ушаруулнаб, дутуу дунданууд үг шалтагаанинь юунһээ үндэһэтэйб гэхэшэлэн тоб байса элирхэйлэгдэхэ зэргэтэй. Энэ ушарта КПСС-эй ЦК-гай абаһан «Тамбовско областной партийна организацида шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгын ямар байдалтай байһан тухай» тогтоол үндэһэ һууринь, гол заабаринь болохо бшуу.

Шиидхэбэри абалга, шэнэ партбюро, секретариис һунгалга хадаа тоосоото һунгалтын суглаанай ехэ харюусалгатай хэрэгынь. Партийна организациин хүтэлбэрилхы органиие һунгалгада ехэ анхаралтайгаар хандаха шухала. Эдэнэйл ажал ябуулгаһаа, бэлиг шадабариһаа партийна организациин саашанхи хүдэлмэринь дулдыдаха байна бшуу.

Тоосоон ба һунгалта партийна организаци бүхэнэй ажабайдалда ехэ шухала хэмжээ ябуулга болоно. Тиимэһээ КПСС-эй горком, райкомууд суглаа үнгэргэхэ хүдэлмэридэнь партийна организацинуудта бодото туһаламжа үзүүлжэ, үдэр бүриин хүтэлбэри бэелүүлжэ байха уялгатай.

Н. КРЮЧКОВ,
КПСС-эй обкомой партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин таһагые даагшын орлогшо.

АМЖАЛТАТАЙ

Яруунын загаһанай заводой коллектив арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлэн, ажалдаа амжалтатай ябана.

Тус коллектив хоёрдохи квартал соо бүхыдөө 1776 центнер загаһа тушаагаа гэхэ гү, али түсэбөө хоёр дахин үлүүлэн дүүргээ. Хахад жэлэй туршада 3539 центнер загаһан тушаагдаа. Н. К. Орловой, Н. А. Григорьевой бригаданууд мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана. Эдэ хоёр бригада жэлэйнгээ даабари зургаан һарын туршада дүүргээд байна. В. С. Коваленкын бригадын коллектив ажалдаа эрхим дүнгүүдые туйлаа.

Ехэ ба Бага Яруна нуурнуудһаа загаһа элбэгээр барижа, хараалагдаһан түсэбөө үлүүлэн дүүргээ.

Загаһанай заводой коллектив 1976 онойнгоо түсэбые болзорһоонь урид үлүүлэн дүүргэхэ уялгатай.

Д. ДУГАРОВ,
манай корр.

ЗҮГЫН ТОҺО СУГЛУУЛАГША

Үнгэрһэн 1975 ондо Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны» колхоз зүгын 20 бүлэ худалдажа абаһан юм. Даалгагдаһан ажал хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандадаг Александр Петрович Сороковиков зүгышэнөөр табигдаһан байгаа.

Тэрэл жэлдээ энэ нүхэр зүгын эдэ бүлэнүүдһээ 160 килограмм амтатай тоһо суглуулжа шадаа бэлэй. Тиигэһээр байтарнь хүйтэн үбэлшье хүрэжэ ерээ. Нүхэр Сороковиков үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлдэнхэй байжа, зүгынүүдээ гээлтэ хоролто багатайгаар үбэлжүүлээ һэн.

Байгша ондо колхозой зүгынүүд нилээд ехээр олошороо, мүнөө эндэ зүгын 40 бүлэ тоологдоно. Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ нүхэр Сороковиков эдэ бүлэнүүдһээ 700 килограмм мед абахаб гэһэн социалис уялга абаһан байгаа. Мүнөө дээрээ тэрэ 630 килограмм мед абажа, колхозойнгоо кассада 2600 түхэриһэй олзо доход оруулаад байна.

Зүгынүүд тоһо үгэхынгөө хажуугаар овощ ургуулагшадта ехэ туһа хүргэдэг гээшэ. Энэ зундаа теплицын арканууд соо зүгын 11 бүлэ байлгагдаа. Тэдэнэр ургамалай сэсэгүүдэй үрэһэ тооһо тараажа, ургасыень улам дээшэлүүлээ бшуу.

Оройдоол 2-дохи жэлдээ зүгынүүдые үсхэбэрилжэ байһан тус колхоз энэ һалбариһаа олзо доход ехээр абажа эхилбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Восточные Саяны» колхозой зүгышэн А. П. Сороковиков.

Б. БИРБАЕВАЙ
фототекст.

Х ТАБАН ЖЭЛ: АШАГ ҮРЭ, ШАНАР, ДЭЛИСЭ

Н. А. ЗЛОБИНОЙ БРИГАДЫН ЖЭШЭЭГ[…]

466-дахи ПМК-гай барилгашад Социалис Ажалай Герой Н. Злобиной бригадын хэрэглэдэг подрядна арга тухай үнинһөө хэлсэдэг, халан абаха тухай бодомжолдог байгаа. Теэд тэрэ арга халан абаха саг тулажа ерээ бэлэй. Арга боломжонуудаа арбадахи табан жэлэй жасада зорюулха, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, ажалайнгаа шанар һайжаруулха зорилго партиин XXV съезд табяа. Барилгашад эдэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн. съездын шиидхэбринүүдые бэелүүлхэ арга замуудаа хараалһан байна.

Эгээл тэрэ үедэ барилгашадай нэгэ суглаан дээрэ ПМК-гай түрүү бригадые даагша Владлен Георгиевич Воронцов нигэжэ хэлээ һэн:

— Туршаад үзөе. Туршаад үзэхэдэ яаха һэм. Зүб хэлэнэ гүб, али буруу гү? Юун гэжэ һананабта?

— Зүб зүб, — гэжэ барилгашад нүхэрөө дэмжэһэн байна.

Барилгашад суглаан дээрээ хэлсэһэнээ бодото дээрэнь бэелүүлхэ гэжэ оролдоо. Барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ договор баталагдаа. Хяагтын ээрэлгын-трикотажна фабрикын хүдэлмэрилэгшэдэй ажаһууха 125 байратай табан дабхар гэр бариха хэлсээ баталһан юм.

Мүнөө энэ барилга түлэг дундаа ябуулагдажа эхилээ. Барилгашад договороо дүүргэхэ, гэрээ хараалагдаһан саг болзор соонь барижа дүүргэхэ гэжэ оролдоно. Үглөөнэй эртэһээ үдэшын орой болотор машинанууд эндэ ерэнэ, бусана. Хирпиисэ, хабсаргагдамал түмэр-бетон хэрэгсэлнүүд, барилгын бусад материал асарагдажал байна. Башенна кран, бульдозер заахашье зогсоогдонгүй, хүдэлгэгдэжэл байна.

Эндэ элдэб бэрхэшээл дайралдадаг. Барилгын материал дуталдаһаар. Харин хүдэлмэришэд урмаа хухарнагүй, зоримгойгоор ажаллана. Хорёод жэлдэ барилга дээрэ хүдэлжэ ябаһан Юрий Чумаков энээн тухай тон зүб хэлэнэ:

— Барилга дээрэ элдэб юумэн ушардаг. Хирпиисын гү, али ондоо нэгэ юумэнэй асарагдаагүй һаань, гартаа һүхэ баринабди. Ажал олдоһон лэ байха, миин һуунагүйбди...

Хөөрэлдэжэ байтарнай, түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые ашаһан машина хүрэжэ ерэбэ. Үндэр дээрэ ажал хэжэ байһан Игорь Неволин ба Иван Матвеев ажалаа орхижо, барилгын материал машинаһаа буулгажа эхилнэ. Башенна кранай машинист Александр Крылов хабсаргамал зүйлнүүдые шагтагалан, аалихан дээшэнь үргөөд, Иван Матвеевэй харуулһан газарта табяадхина.

— Хаана буулгахабибди, — гэжэ бетоной холисо асарһан самосвал машинын жолоошон асууна.

— Тэрээ тэрэ хайрсаг руу эюулээ,—гэжэ Игорь Неволин харюусаад, накладной соо бэшэгдэһэн хэмжүүрыень шалган хараадхина.

Шанар ба тоо. Бригадна подрядаар хүдэлдэг барилгашадта эдэ хоёр үгэ ехэ удха шанартай. Хэрбээ урдань барилгын материал үлүү ехээр хэрэглэдэг байбал, мүнөө нимэ дутагдал гаргажа болохогүй. Ямар барилгада хэды зэргын материалан гаргашалагдаха ёһотой байһаниинь бүхыдөө подряд соо хараалагданхай ха юм. Барилгын материал алмабал, һайн шанартайгаар, болзорһоо урид ажалаа бүтээбэл, шан абаха байна.

— Хабтагай мод[…] сэ бүхэниие бид[…] ридэлдэ абанхайбди[…] шье хабтагай, хирп[…] доошье юумэ миин[…] бди, — гэжэ Юр[…] хөөрэнэ.

— Бригадын ол[…] шүүд дүй дүршэл[…] Юрий Жаркой, Иван[…] ев, Игорь Неволин[…] дээрэ 15—20 жэл[…] лана. Крановщик А[…] Крылов хэдэн мэр[…] Шулуушанан, мод[…] ханай, хабсаргагш[…] һайнаар дүүргэжэ[…] юм.

Ажалай үдэрэй […] багта прораб Вас[…] сиковтай уулзабабд[…]

Николай Злобин[…] гадын дүй дүршэл […] аймаг соогоо эгээл […] хэрэглэгшэд хэр аж[…] — гэжэ тэрээнһээ ас[…]

— Һайнаар, һайнаар ажаллана. […] энэ барилгаяа […] Октябриин һайндэр […] хараалагдаһан б[…] нэгэ һараар ур[…] дүүргэхэ байһандань […] бди, — гэжэ тэрэ х[…]

А. СУР[…]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: […] барилгашадай нэг[…] Жаркой. Дүй д[…] Юрий Чумаков залу[…] Владимир Громовт[…] тухайгаа зүбшэжэ […] Бригадна подрядаар […] дажа байһан гэр.

Фотонь авто[…]

ХОНИДЫЕ ҮРЭЖҮҮЛГЭ—ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХАҺА

ҮНЭТЭ САГАА АЛДАХАНЬ

Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада Мухар-Шэбэрэй аймагай ажахынуудта хонин һүрэг зарим тэды олошороо, мүн зуун эхэ хонин бүриһөө абтаһан хурьгадайнь тоо жэлһээ жэлдэ олон болоно. Энэ хадаа тэндэхи түрүү хонишодойнь дүй дүршэлэйнь ургажа, мэргэжэл шадабариинь дээшэлжэ байһаниие гэршэлнэ.

Жэшээнь, зуун эхэ хонин бүриһөө хурьга олоор абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлһэн түрүүшүүл урда жэлнүүдтэ эндэ үсөөншэг бэлэй. Харин мүнөө жэлдэ аймагай хонишодой 13 бригада имэ амжалта туйлаһан байна.

Гансахан «Забайкалец» совхозой хонишодой 5 бригада зуутанай тоодо ороо, мүн нооһо хайшалха, гүрэндэ худалдаха түсэб, уялгаяа дүүргээ. Эндэхи түрүү хонишон В. С. Павлуцкий зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 112 хурьга абаад, тэдэнээ түсэблэһэн шэгнүүртэйгээр тушаажа, нооһо хайшалха уялгаяа бэелүүлээ.

Мүн баһа Суулгын совхозой хонишод амжалтатайгаар хүдэлжэ, түсэбһөө гадуур 205 центнер нооһо гүрэндөө тушаагаа. Суулгын совхозой хонишод Т. В. Кравцов, Б. Д. Дугаров гэгшэд хонин бүриһөө 3 килограммһаа холо үлүү нооһо абажа шадаһан. Нооһо тушаалгаар «Авангард» совхозой хонишод мүн түсэбөө үлүүлэн дүүргээ.

Аймагай хонишодой 24 бригада түл абаха, нооһо хайшалха уялгануудаа бэелүүлжэ, социалис мүрысөөндэ илажа гараһан байна. Гэбэшье түрүү хонишодой туйлалтануудай хажуугаар аймаг дотор хонин ажалайнь хүгжэлтые хойшонь татажа байһан дутагдалнууд үшөө олон үзэгдэнэ. Зарим хонишодой үшөө дүршэлгүйһөө гү, али ажалдаа хайша хэрэгээр хандаһанһаа боложо, эхэ хонид, хурьгад олоор гарзада ороно. Ажахынууд түсэбөө дүүргэхэгүйһөө гадна, муу шанартай нооһо гүрэндэ тушаана. Энэ ушарһаа байгша ондо аймаг гүрэндэ нооһо үритэй үлөө. Тушаагдаһан нооһоной хахадынь шахуу лабораторидо муу сэгнэлтэтэйгээр абтаа.

Зуутанай хажуугаар ажахы бүхэндэ тон үсөөн хурьга түлжүүлһэн хонишод захагүй.. «Одон» совхозой хонишод Д. Норбоева, Д. Бимбаев, «Путь Ленина» колхозой Л. Пыкин, С. Гороховский, «Эрдэм» совхозой В. Эрдынеев, Ж. Цыбикдоржиев гэгшэд зуун хонин бүриһөө оройдоо 20—30 хурьга абаа. Энээнһээ боложо, аймаг бүхыдөө хонидой түл абаха түсэбөө дүүргээгүй. Эндэ зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр оройдоол 65 хурьган түлжүүлэгдэһэн байна.

Мухаршэбэрэйхид гүрэндэ тушаагдаха хонидоо муугаар шахана, тэдэнээ һайн бэлшээридэшье адуулнагүй гэхэдэ болохо. Жэлэй эхинһээ хойшо тушаагдаһан хонидойнь 59 процентнь туранхай, шэгнүүр багатай байгаа.

Түбхын түрүүн хонин ажалдахи харюусалгатай хүдэлмэри болохо — искусственна үрэжүүлгэ олонхи ажахынуудтань хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнэ гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Энэ шухала компанида бэлдэхын урда ямар гол алдуу гаргагданаб гэхэдэ, эхэ хонидой олонхи отарануудые бүридхэхэдөө, хонидоо классаарнь зүбөөр илганагүй. Тиигэжэ зарим газарта нэгэ һүрэг соо жэжэ түлгэнүүдшье, зуһагуудшье, хүгшэрһэн хонидшье суглуулагдаһан байдаг. Эдэ дутагдалнууд хонидой үүлтэр һайжаруулгада, тоо толгойень олошоруулгада, мяханайнь болон нооһоноойнь шанарые дээшэлүүлгэдэ тойбо татана.

Мүнөө эхэ хонидые үрэжүүлгын эхилээд байхада «Одон», «Эрдэм» совхозууд, «Путь Ленина» колхоздо эхэ алдуу гаргагдана. Нэгэдэхеэр, искусственна үрэжүүлгые эхилхэ болзорой тулажа ерэхэдэ хонидынь үшөө туранхай, саг соогоо ототой болоогүй. Энэ үедэ тэдэ хонидто бэлшээриһээ гадна, ногоон тэжээл нэмэгдэжэ үгтэнэгүй. Хоёрдохёор, түсэбэйнгөө ёһоор хонидоо имагтал искусственна аргаар үрэжүүлхэ аад, зарим хонишод һүрэгтөө хусануудаа һула табижархёод һанаа амар һууха юм. Имэ жэшээтэй «Авангард» совхозой Г. Г. Бухальцев, П. С. Бутин хоёрой отаранууд дээрэ ушараабди. Олохон отарануудай ахалагша хонишод искусственна үрэжүүлгэ хэхэ аргада һураагүй, эхэ харюусалгатай ажалаа ондоо тээһээ ерэһэн хүнүүдтэ даалгажархина. Гадна ажахынуудта үрэжүүлгэ ехээр унжагайржа, заримдаа аяар хоёр һара соо үргэлжэлүүлэгдэнэ.

Мүнөө жэлдэ аймагай колхоз, совхозууд бүхыдөө 95 мянган хони искусственна аргаар үрэжүүлхэ түсэбтэй юм. Теэд энэ шухала ажалай эхилхэеэ байхада шиидхэгдээгүй асуудалнууд, олон бэрхэшээл ушарна. Тусхайлбал, энээнһээ урагша эндэхид гол түлэб хабартаа хурьга абадаг байһан аад, мүнөө жэлдэ хонидоо үбэл хурьгалуулхаар түсэблэнэ. Тиимэһээ мүнөө үедэ хонидой үрэжүүлгэ түлэг эхилээд байха ёһотой болоно.

Гэбэшье аймагай олохон ажахынууд хонидые үрэжүүлгэдэ үшөө бэлэн болоогүй. Илангаяа зарим газарта искусственна үрэжүүлгын пунктнууд отарануудай үбэлжөөн дээрэ түхеэрэгдэнхэй. Теэд үбһэ, тарянай ургасын хуряагдаагүй байхада отарануудые тиишэ абаашаха аргагүй, хаагдашоод байна ха юм. Тиимэһээ зуһалан дээрээ шэнэ пунктнуудые барилга ехээр унжагайрна, хонидые үрэжүүлхэ таатай болзор үдэр бүри хойшологдожо, үнэтэ саг ошожол байна ха юм.

Үбэлдөө түл абахада алишье талаараа ехэ харюусалгатай ааб даа. Тиимэһээ зундаа, намартаа эхэ хонидоо һайнаар таргалуулха ёһотой. Энэ талаар «Знамя Ленина» колхоз эхэ хонидой хүсэ шадал һайжаруулха гэжэ оролдодог. Эндэхи хонишодой дүршэлые бусад ажахынхид үргэнөөр хэрэглэхэ байгаа. Мүн байра байдалаа эртээнһээ һайса заһаха хэрэгтэй.

Имэ асуудалнуудые зүб тээшэнь шиидхэхэ гээшэ Мухар-Шэбэрэй хонишодой болон ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй үдэр бүри бэелүүлхэ гол зорилго болоно.

Н. НАМСАРАЕВ,
манай тусхай корр.

ЗВЕНОНУУД МҮРЫСЭНЭ

Сэлэнгын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ совхоз хоёр мянган гектар сабшалантай. Энээнэй 1460 гектарынь уһалагдадаг. Энэ жэлдэ Харганаа нютагай сабшалангай үбһэ ногооной ургаса муу бэшэ. Тус ажахы байгша ондо гуша шахуу мянган центнер үбһэ хуряаха юм. Мүнөө хуряалга дээрэ үбһэшэдэй звенонууд мүрысэн, ажалаа аһан шадалаараа ябуулна.

Дүй даршэлтэй луговод Иннокентий Андреевич Собенниковэй эрхилдэг звено бараннаа түрүүн, эмхитэйгээр үбһэ хуряалгадаа ороһон .Энэ звено хүсэд оньһожоруулагданхай. Гүрэнэй трактор, тракторай хоёр косилка, тармуурнууд, сомоо һурилдэг түхеэрэлгэ, бусад техникэ бии. Совхозой Доодо-Бүхэнэй отделениһээ хойшо энэ звеногой сабшалан нэмжынэ. Эндэ зуун гактарһаа дээшэ газарта бүшэмэг һайхан ногоон сабшагдан сомогдоо. Бүхыдөө энэ талмай дээрэһээ 4800 гаран центнер һайн шанартай үбһэн хуряагдаба.

Сагай уларилһаа дулдыдангяар техникэ болон хүнүүдые яажа зүбөөр хэрэглэһэнһээ тэжээл бэлэдхэлгын хамаг ажал дулдыдаха болоно бшуу. Совхозой ажалшад энээниие зүбөөр ойлгоно. Августын түрүүшын арбан хоног бороотой байгаа. Совхозой үбһэшэд техникээ сенаж даралгада табижа ехэ юумэ хэһэн. Тэрэшэлэн 320 центнер набшаһата тэжээл бэлэдхэгдээ.

Кировэй нэрэмжэтэ […] хоздо ногооной гурил та[…] АВМ-0,65 маркын а[…] хүдэлгэгдэнэ. Агрегада[…] дэлмэришэд набша нама[…] лаахан, буртаг үбһэ, […] дэһэ, шаралжаа хэр[…] олон арбаад тонно ног[…] гурил татаа.

Үбһэшэдэй звено[…] дунда социалис мүр[…] һайнаар эмхидхэгдэ[…] рэшэлэн тэдэнэй куль[…] ажаһуудалай эрилтэ х[…] хэрэгтэ горитой анхара[…] дуулагдана.

Нийтын адууһа малда[…] дам хүрэхэ тэжээл бэл[…] гээшэ мүнөө эгээл ш[…] хэрэг болонхой. Энэ […] гоёо нэрэтэй түрэт[…] дүүргэхын тула Киров[…] рэмжэтэ совхозой хүд[…] рилэгшэд эдэ үдэ[…] эдэбхи ехэтэйгээр а[…]

Р. БАЛТАНОВ
манай корр.

ТЭМСЭЛЭЭ ҺУЛАРУУЛНАГҮЙБДИ

Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ, гүрэндэ эрхим шанартай продукци саг болзоргонь тушааха гэһэн зорилгоёо Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд оролдосотой һайнаар бэелүүлжэ байна.

Үнгэрһэн хоёр кварталай туршада манай колхозой һаалишад 4 мянга 222 центнер һү абаа гэхэ гү, али хахад жэлэйнгээ түсэбые 105,5 процент, һү худалдаха түсэбөө 109,2 процент дүүргэжэ шадаа. Бүхыдөө колхознай энэ жэлдэ наймамянган центнер һү абаха ба 6.380 центнер һайн шанартай һү гүрэндэ худалдаха даабаритай. Энэ даабарияа амжалтатайгаар дүүргэхын тула хүсэ шадалаа зангидажа, ажалайнгаа ябаса эршэдхэхэ байнабди. Мүнөө үедэ һаалишадаймнай шухала зорилго гэхэдэ, 3-дахи кварталайнгаа түсэб үлүүлэн дүүргэхэ болоно. Намар ойртожо ногооной шэмэ муудажа, үнеэд багаар һү үгэдэг боложо байна. Тиимэһээ бидэ һүнэйнгөө хэмжээ доошонь оруулхагүйн тула зунай байраһаа үбэлжөөндэ нүүжэ байнабди.

Колхознай һүнэйнгөө шанараар аймаг соогоо түрүү һуурида ябадаг юм. Бухы тушааһан һүнэймнай 70 процент нэгэдэхи сортоор абтана.

— Һаалишаднай жэлэйнгээ түсэб дүүргэжэ шадаха арга боломжотой. Тэдэниие материальна ба моральна талаар урмашуулха хэрэг үни хэлсэгдэжэ, бултанда соносхогдонхой юм.

Б. ДУЛМАЖАПОВ,
Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь.

Загарайн аймаг.

БУЛТАДАА ТУҺАЛНА

Манай Һахалиин совхоздо хүн бүхэн ниитынгээ малай тэжээл бэлэдхэлсэнэ гэхэдэ, алдуу болохогүй. Тэдэнэй тоодо сельсоведэй гүйсэдкомой үүсхэлээр байгуулагдаһан үбһэшэдэй звено Сахаровай нуга гэжэ газарта үнихэнэй хүдэлнэ. Звеногой бүридэлдэ ажалай ветерануул, пенсионернүүд, Һахалиин дунда ба Могоитын найман жэлэй һургуулиин ахалагша классуудай һурагшад хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэр морин косилкатай, тармууртай, Гар хажууршадынь тракторай ябахагүй һоог буртааһатай, намаглиг газарай, нуга тохойн ногоо сабшана. Нүгөөдүүлынь энэ үбһыень с[…] лан тармажа, һурилж[…] звеногой үбһэшэд […] нер тэжээл бэлэдхэхэ […] ритай. Һүүлэй үедэ […] хура орожо, саган у[…] таарамжагүй бай[…] һаань, звено дүрбэн […] центнер үбһэ сабша[…] моод байна. Эндэ пенс[…] нүүд М. Г. Толстихин […] Беляков, Г. М. Мен[…] Г. И. Чернецкий гэгшэ[…] даргыгаар ажаллана. С[…] зой түрүү хүдэлмэ[…] И. А. Богатых энэ […] шадамараар хүтэлбэр[…]

Б. НАДМИ[…]
Һахалиин сом[…] Соведэй түрүүлэг[…]

Хурамхаанай аймаг.

ХҮДӨӨГЭЙ БАГША

сон, өөрыгөө хараба. Урдаһаань бодолготой урихан нюдэд, тиимэшье залуу бэшэ нюур харагдахадал гэбэ. «Би, юрэдөө, жаргалтай хүн гээшэ гүб, ямар гээшэбиб?» гэһэншүүгээр дахин өөрыгөө гэрэлдэ гэтэжэ байтараа, ханынгаа час харамсаараа, столдоо ошожо, үглөөдэрэйнгөө хэшээлэй түсэб табихаар һууба.

Хэшээлэй түсэб табиха гээшэ тиимэ амархан хэрэг бэшэ гээд багшанар хэлэдэг. Нэгэ хэшээлэй үедэ юу хэхээ, хүүгэдтэ эрдэмэй ямар нэгэ шэнэ зүйл тайлбарилан ойлгуулхаа багша сэдьхэнэ.

Хоёрдохи хэшээлээ хэхээ Цыпилма Самбоцыреновнагай 10-дахи класста ороходо, һурагшад багшаяа уринаар мэндэшэлэн угтаба. Мүнөөдэр буряад литературааар уран зохёолшо Дашарабдан Батожабайн «Төөригдэһэн хуби заяан» гэжэ романай герой Аламжын образтой һурагшад танилсаха. Багша тон ойлгосотойгоор, уран хүрсаар хөөрэжэ, Аламжын түхэл шэнжые элишэлэн тобойлгоно. Тэрэ холын мунхаг харанхы байдалтай буряад арадай дундаһаа гараһан Аламжын тэнсэлгүй зоболонто байдал, жаргалаа бэдэржэ нилээд тулиһан ябадал хүүгэдэй сэдьхэлые хүдэлгэнэ...

Багшынгаа хөөрөөе үхибүүд хадуун абажа, яһала удаан бодомжолно. Али олон асуудалнууд мүндэлжэ, зүб харюу тухай сэдьхэнэ. Иигэжэ хэшээлэй зорилго бэелүүлэгдэнэ. Хонхын шэнгэхэн дуун зэдэлшэбэ. Үхибүүд Аламжын образдо эзэлэгдэшэнхэй, бодолгото болонхой класснаа гарана.

Дүй дүршэлтэй багшын гүлмэрхэн хонгор наһан Хурамхаанай зүлгэ ногоон нуга тохойнуудаар, аршаанта һайхан уһа голой эрьедэ үнгэрөө. Түрэһэн һайхан нютаг нугаяа сэдьхэн һанажа ябадаг. Тиигэншьегүй яахаб Юуб гэхэдэ, ажабайдалайнь эхин түрэл гэрэйнь богоһоһоо эхитэй бшуу.

Жараад онуудай эхеэр һэн... Аяар холын Чисааның дунда һургуулида хүдэлхөөр Цыпилма гэр бүлэтэеэ ерээ бэлэй. Нютагай дэлгэр һайхан зантай, хүндэмүүшэ зон шэнэ багшые, гэр бүлыень урихантаар угтан абаа. Түрүүшээр Цыпилма Самбоцыреновна һургуулиин эхин класста багшалжа эхилээ. Удаань багшанарай дээдэ һургуули түгэсэжэ, ахамад классуудта буряад хэлэ ба литература заажа байна.

Чисааның дунда һургуули аймаг доторoo томохон һургуулинуудай нэгэн юм. Багшанарынь залуушуул. Һуралсалай, хүмүүжүүлгын талаар һургуули бараг һайн дүнгүүдые туйлана. Тиихэдэ Цыпилма Самбоцыреновна эрхим багшанарай тоодо ородог, нүхэдтөө хүндэтэй. Үхибүүд багша тухайдаа сэдьхэлэй эгээл һайхан үгэнүүдые хэлэдэг.

Цыпилма Самбоцыреновна арбан наймадахи жэлээ хүүгэдые, юрэдөөл, түрэһэн эжы мэтэ хүмүүжүүлжэ, эрдэм номдо һургажа, ажабайдалай арюун һайхан харгыда гаргана. Эрдэм мэдэсэеэ, бэлиг шадабаряа саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ байгаагүй һаа, үе сагай үндэр эрилтэһээ гээгдэжэ болохо бшуу. Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, сүлөөтэйл сагтаа журнал, газетэ уншажа, үетэн нүхэдтэйгөө зүбшэлсэдэг заншалтай.

Чисааның дунда һургуулида буряад хэлэ ба литературааар улам һонирхон, үндэһэн хэлэнэйнгээ дундаршагүй баялигые шудалжа, өөһэдөө багахан рассказ, шүлэгүүдые бэшээшэд олошоржо байнхай. Багшын үүргэ эндэ нилээд ехэ. Гадна ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Соёлой байшанда ерэгшэд Цыпилма Самбоцыреновнагай ирагуу гоёор хангюурдахые шагнажа, ехэл баясадаг. Шухалань гэхэдэ, өөрынгөө шүлэгүүдые уран хурсаар уншажа, нютагайхидайнгаа магтаалда хүртэнэ.

Коммунист, дүй дүршэлтэй багша жэлһээ жэлдэ амжалта туйлажа, арадай багшын нэрэ хүндые дээрэ үргэжэ ябана. Цыпилма Самбоцыреновна эрхим һайн ажалайнгаа түлөө КПСС-эй райкомой, аймагай гэгээрэлэй таһагай зүгһөө Хүндэлэлэй грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр нэгэнтэ бэшэ шагнагдаһан байна.

Багшын ажал тон харюусалгатай. Хүүгэдые эрдэм номдо һургажа, хүмүүжүүлжэ, ажабайдалайнь үргэн харгыда гаргаха ганса һургуулиин хэрэг бэшэ, олониитын нангин хэрэг мүн.

Хүүгэдэй түрэлхидтэй нягта холбоотой байха ёһотой. Тиихэдэ Цыпилма Самбоцыреновна хүүгэдэй түрэлхидтэй ходо хөөрэлдэжэ, ашатуһатай зүбшэл заабари үгэдэг, мүн тэдэнэй һанамжа дурадхалнуудые халуужа абадаг гээшэ.

...Ажалай үдэр мандан ерэбэ. Сонхоор хабарай наран миһэлзэн шагааба. Цыпилма Самбоцыреновна хүүгэдээ эдеэлүүлээд, номоо эмхилжэ, хэһэг олон дэбтэрнүүдээ һугабшалаад, гэрһээ гараба. Огторгой үүлэгүй сэлмэг. Холые шэртэһэн нюдэтэй, саб гэмээр хубсалһан багша ажал тээшээ алхална. Һургуули тээһээ үхибүүдэй хүхюун энеэдэн дуулдана. Иигэжэ ажалайнь ээлжээтэ үдэр эхилээ бэлэй!

В. ЧИМИТОВ.

Хэжэнгын аймаг.

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

ДҮРШЭЛТЭЙ ХОНИШОН

Хүрбын совхозой гурбадахи отделени Тохорюугта тосхондо оршодог юм. Хайшаашье харахада, үргэн тала нэмжыжэ, хүхэ ногоон халюурна. Адууһа мал үсхэбэрилхэдэ ёһотойл тааруу нютаг. Эндэ совхозой дүршэлтэй хонишодой нэгэн Дарижап Нинтоева хүдэлнэ.

Нүхэр Нинтоева хониной ажалда арбаад жэлэй туршада ажаллана. Энэ үе соо хонишоной ажалай нюусые һайнаар шудалаа, дүй дүршэлөөр баян болоо. Нёдондо жэлдэ 456 хони гэр бүлөөрөө харууһалжа гараа һэн. Тиигэжэ зуутан солотоной тоодо түрүүшынхээ ороһон байгаа. Нооһо хайшалжа, гүрэндэ тушааха даабаряа үлүүлэн дүүргэһэн юм.

Үнгэрэгшэ жэлдэ туйлаһан амжалтаараа урмашажа, байгша ондо дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаа. «Хонин бүриһөө хурьга абаха, хониһоо 3 килограмм нооһо хайшалха» гээд тэрэнэй энэ жэлэй социалис уялга соо бэшэгдэнхэй. Хэлэһэнээ хүсэлдүүлхын тула үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ эршэтэй һайнаар ажаллаа. 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абажа түлжүүлээ, нооһо хайшалха талаар абаһан социалис уялгаяа 100 граммаар үлүүлэн дүүргэһэн байна. Хурьгадые эхэһээнь һалгааха үедэ толгон бүринь 19,4 килограмм шэгнүүртэй болоһон байба. Иигэжэ нүхэр Нинтоева энэ жэлдэ абаһан социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэһэн байна.

Зунай сагта хонидоо зүбөөр бэлшээжэ, һайнаар таргалуулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна. Мүнөө хонидынь хүсэ шадалаар һайн болонхой.

Ц-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА,

худөө бэшэгшэ.

Хоринн аймаг.

СОЮЗНА РЕСПУБЛИКАНУУДААР

ЛИТВА:

ПРОЕКТНЭ ХҮСЭНДӨӨ — САГҺАА УРИД

Акмянска цементно-шиферэй комбинадай наймадахи технологическа лини проектнэ хүсэндөө сагһаа урид оруулагдаа. Жэлдээ 600 мянган тонно эрхим һайн шанартай цемент эндэ үйлэдбэрилэгдэхэ. Цемент үгэлгөөр тэрэ ороной эгээл томо предприятинуудай нэгэн болоно.

Мэргэжэлтэд оньһон түхеэрэлгэнүүдыень шэнэдхэн нарижуулжа, пеэшэнэй халууе тааруулха талаар түрүү онол арга дурадхаа. Энэ ушарһаа пеэшэнүүдынь заһабарида оронгүй, хоёр недели тухай сагһаа үлүү хүдэлхэ аргатай болохо.

Белгородэй, Новороссийскын цементнэ заводуудай түрүү дүй дүршэл хэрэглэжэ, агрегадуудай бүтээсэ дээшэлүүлһэн, тиигэжэ тулишээ, электрын элшэ хүсэ алмаһан байна.

УКРАИНА:

АРИГ СЭБЭРЫЕ САХИГША

Одессын эрдэмтэдэй хэһэн оньһон прибор оршон тойрониие шэнжэлэн шалгахада одоол найдамтай юм. Энэ фотометр уһан соо, агаарта, газарай хүрьһэндэ бии байһан мүнгэнэй уһанай нэгэ граммай миллионой хубиие элирүүлхэ аргатай.

Шэнэ приборой ашаар табан-арбан минутын туршада нимэ ажал хэжэрхинэ. Промышленна предприятинуудһаа хаягдаһан уһа, газ шалгахада, тус фотометр тон юрын, таатай зохид юм.

КИРГИЗИ:

ТЯНЬ-ШАНЬДАХИ ПОРТ ҮРГЭДХЭГДЭНЭ

Иссык-Куль нуурай порт ороной эгээл үндэр газарта оршодог. Ашаа тээхэ, зөөхэ түхеэрэлгэнүүд үргэдхэгдөө, һэльбэн шэнэдхэгдээ. Далайн нюруунһаа километр хахадһаа үлүүтэй үндэр газарта байдаг гаваньда 180 метр утатай хана баригдажа, томо суднануудай зогсоходо һайн болоо.

Портын ойро Фрунзе-Рыбачье гэжэ түмэр харгын эгээл һүүлшын станци оршодог. Промышленна предприятинуудта хэрэгтэй эдлэл хэрэгсэл, хүдөө ажахын машинанууд, оньһон түхеэрэлгэнүүд түмэр харгыгаар асарагдаад, саашадаа уһан замаар абаашагдана. Баригдажа байһан курортдо хэрэгтэй материалнууд нуур соогуур зөөгдэнэ.

Энэ жэлдэ даабариһаа гадуур 25 мянган тонно ашаа уһан замаар зөөгдэһэн байна. Арбадахи табан жэлэй һүүл багта ашаа зөөлгэ нэгэ хахадаар дээшэлхэ юм.

РСФСР:

ПРОТЕИН ҮЙЛЭДБЭРИЛЭГДЭНЭ

Колхозууд хоорондын холимол тэжээлэй Красногвардейскэ заводто протеин үйлэдбэрилхэ цех ашаглагдажа эхилээ. Энэнь Адыгейдэхи түрүүшын цех болоно.

Протеин холиһон тэжээл шэмэ шүүһэтэй боложо, үнеэдэй һаам 1,5—2 дахин дээшэлээ. Ушар иимэһээ цех үргэдхэгдэжэ, мүнөө хоног бүхэндэ 700 килограмм протеин үйлэдбэрилэгдэхэ юм.

ТАДЖИКИСТАН:

ХАДАТА ПАМИРАЙ ЛИМОН

Памирай хададахи Дарвазска голдо цитрусовэ гэхэ гү, али жэмэстэ модод олоор ургадаг болоо. Зигар гэжэ һууринда лимон түрүүшынхеэ эдеэшээ. Хэрбээ республикын урда бэедэ цитрусовэ модод зүндаа ханааб соо ургуулагдадаг, үбэлдөө шэл рамануудаар хушагдадаг һаа, харин эндэ минил хуудам газарта ургана.

МОЛДАВИ:

ЕРЭЭДҮЙН ЗАВОД БОДХООГДОНО

Баригдажа байһан Резинскэ заводой талмай дээрэ хоёр миллион кубометр шоройн ябталагдаа. Завод Днестр мүрэнэй баруун эрьедэ бодхоогдоно. Хажуудань известнягай, улаан шабарай нилээд баян хэбтэшэ бии.

— Арбадахи табан жэлдэ, — гэжэ заводой директор А. Н. Лиходед хэлэнэ, — хуурай аргаар цемент үйлэдбэрилхэ хараатайбди. Иимэ арга хэрэглэхэдэмнай, уһан дан ехээр гаргашалагдахагүй, түлишэшье бага хэрэгтэй.

Тус завод бүтээсэ ехэтэй оньһон түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаха. Бүхы технологическа ажалынь нэгэ пультһаа залан ябуулагдаха.

ГРУЗИ.

РУСТАВИИН НОГООН ДҮХЭРИГ

Республикын промышленна томо ехэ түбүүдэй нэгэн болохо Рустави хотые ногооруулха проект зохёоходоо, эндэхи промышленна предприятинуудай тусхай шэнжые хараадаа абаһан байна. Тус проектые Тбилисиин ботаническа сэсэрлигэй, Грузиин Наукануудай академиин ботаникын институдай эрдэмтэд зохёогоо.

Горсоведэй гүйсэдком проектые бэелүүлжэ эхилээ. Металлургическа, химическэ, цементын заводуудые тойруулжа сагаан акаци болон уляангирнууд һуулгагданхай, хоорондуурнь зүргэ харгы гаргагданхай. Хотын түхэл шарай шэмэглэн гоёохоһоо гадна, агаар сэбэрлэнэ.

Хүн зоной ажаһуудаг газарые промышленна предприятинуудһаа халхалһан модод, һөөгүүд һуулгагдажа дүүргэгдээ. Гадна, Тбилиси-Рустави гэжэ авто-харгые зубшуулан модод һуулгагдана.

БЕЛОРУССИ:

ХҮДЭЛМЭРИШЭНЭЙ НАМТАРАЙ ЭХИН

Лидэ хотын 11-дэхи дунда һургуули дүүргэһэн хориин хүбүүд, болбосоролой аттестат абахатайгаа хамта, автомашина жолоодохо үнэмшэлгэтэй болоһон байна. Тиигэжэ тэдэнэр эндэхи авто-заһабарилгын заводто, транспортна эмхинүүдтэ хүдэлжэ эхилээ.

Тэдэниие хүдэлмэришэд халуунаар угтаа. Жэшээнь, Лидскэ автокомбинадай коллектив хүбүүдые хуулиин наһа гүйсэһэнөөрнь амаршалаад, слесареэр хүдэлхыень абаһан байна. Автомобилиин хамаг нюусые мэдэхэдэнь туһалха юм.

Тус автокомбинат 11-дэхи һургуулиие үни хада шефтээ абаһан. Һуралсалай тусгаар класс түхеэрэлсэһэн, тиихэдэ комбинадай жолоошод хүбүүдэй автомобиль шудалха хэрэгтэ туһалһан байна, туһалнашье.

Авто-ажахыда мүнөө хүдэлжэ байһан хүбүүд тус мэргэжэлээрээ һуралсалаа үргэлжэлүүлхэ хүсэлтэй. Хотын индустриальна техникумэй үүдэн ходо сэлеэтэй, хүбүүдые угтахаар бэлэн.

Тэрэшэлэн бусад һургуулинуудай хүбүүд промышленна предприятинуудта хүдэлнэ.

(ТАСС).

ЛИТВАГАЙ ССР. Хотын барилганuудай проект бэлдэхэ Вильнюс хотын институдай мэргэжэлтэд республикын нииислэлэй Шешкине гэһэн шэнэ микрорайонай проект бэлдэжэ дүүргэбэ. Энэ хадаа Вильнюс хотын табадахи спутник-микрорайон болохо юм. Эндэ 50 мянган хүн ажаһуухаар хараалагдана. Мүнөө үеын эрилтэдэ харюусаһан худалдаа наймаанай, ажалшадай эрилтэ хангалгын түбүүд, һургуулинууд, элүүр энхын эмхи зургаанууд эндэ байгуулагдаха.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хотын барилганuудай проект бэлдэхэ Вильнюс хотын институдай архитекторнүүд (зүүн гарһаа) Р. Ведерите, С. Ланкялис, проектын ахамад инженер Р. Беляускас гэгшэд Шешкине районой македэй дэргэдэ.

ТАСС-ай фотохронико.

УЗБЕГЭЙ ССР. Кызылкумай губида урган бодоһон Навои хото улам гоё һайхан боложо байнхай. Олон дабхар шэнэ гэрнүүд баригдана, сэл ногоон паркнууд байгуулагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ленинэй нэрэмжэтэ гудамжа.

ТАСС-ай фотохронико.

телефон · телеграф · радио

ХИЛЫН СААНАҺАА

ВАРШАВА

БАТА ЖАГСААЛ, НЯГТА НЭГЭДЭЛ

ТАСС

Европын Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай Берлиндэ болоһон конференци дээрэ аха дүү партинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хэлэһэн үгэнүүд, тэрээн дээрэ һаналтайгаар баталагдаһан документ мүнөө гол шухала асуудалаар манай түбиин коммунистнуудай ямар хараа бодолтой байһыень тодорхойлно гээд ПОРП-ын ЦК-гай орган «Жиче парти» журнал бэшэнэ. Берлиндэхи конференци хадаа гансал Европодо бэшэ, харин бүхы дэлхэй дээрэ шухала удха шанартай политическэ хэрэг болоно гээд тэрэ тэмдэглэнэ.

«Совет коммунистнуудай тэмсэлэй ба ажалай баян дүй дүршэлые бэедээ шэнгээһэн, уласхоорондын мүнөөнэй байдалда сэгнэлтэ үгэһэн, энээнһээ тодорхой тобшололнуудые хэһэн нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгые илангаяа бодомжотойгоор, нягта нарийнаар шэнжэлхэ эрилтэ табина», — гэжэ «Жиче парти» журнал тэмдэглэнэ.

Уласхоорондын харилсаанай гол ёһонуудые тодорхойлһон Хельсинкидэхи зүблөөнэй түүхэтэ удха шанар тухай Европын Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай Берлиндэхи конференци дээрэ тэмдэглэгдээ гээд статья дотор саашадаа хэлэгдэнэ. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулхын түлөө, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряахын, харин гүрэнүүдэй сэрэгэй баазануудые усадхахын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэхэ талаар бүхы арадуудта, правительствануудта хандаһан уряа Европын Коммунис ба хүдэлмэришэнэй 29 партиин түлөөлэгшэдэй нэгэн һаналтайгаар абаһан программа соо бии.

ХАНОЙ

XXV съездэ КПСС-эй ЦК-гай хэһэн отчёт доклад Вьетнам хэлэн дээрэ хэблэгдэбэ

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй КПСС-эй XXV съезд дээрэ хэһэн «КПСС-эй Центральна Комитедэй тоо ба партиин дотоодын болон гадаадын политикын талаар партиин бэелүүлхэ ээлжээтэ зорилгонууд» гэһэн элидхэлые «Шы тхат» («Правда») хэблэл вьетнам хэлэн дээрэ брошюра болгон гаргаба.

Энэ түүхэтэ документые барлалга вьетнам арадай ажабайдалай алдарта һайндэртэ — сентябриин 2-то тэмдэглэгдэхэ ДРВ-гэй байгуулагдаһаар 31 жэлэй ойдо зорюулагдаһан байна.

Севезо шадарай газаар хорлогдоһон Севезо Меда хотонуудай байдал улам муугаар боложо байнхай. Энэ шадарһаа 700 гаран хүн ондоо тээшэнь зөөлгэгдэнхэй.

Хортой бодосой мэдээһээр «Икмеза» заводой болоһон тэһэрэлгэһээ нимэ хорото газар тараһхай. Нимэ ушарай дахин дабтагдаха аюулһаа һэргылхэ шухала гээд баруун Европын оронуудай олониитэдэ һаната болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Севезо шадарай газарай хүрьһэнэй дээжэ шалгалтада абтагдана (зүүн таладань); саг зуураар хаагдаһан Болсовертохи завод (баруун таладань).

АП—ТАСС-ай фото.

ТАНАНАРИВЕ

АНК-гай түлөөлэгшын мэдүүлгэ

ТАСС

Эдэнэртэ али бүхы, нүлөө ехэтэй туһаламжа үзүүлдэг социалис хани нэгэдэлтэ оронууд колониальна дарлалта мүлжэлгэһөө сүлөөрхын түлөө Африкын арадуудай тэмсэлдэ шухала үүргэ дүүргэнэ гэжэ Урда Африкын Африкан национальна конгрессэй (АНК) захиргаанай секретарь М. Маинди ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ. Анголын арадай илалтада энэ туһаламжа шиидхэхы үүргэ дүүргэһэн байна гээд тэрэ тэмдэглэбэ.

Уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулхын, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулхын, дэлхэй дээрэ бата эб найрамдал хангахын түлөө Советскэ Союзай ба бусад социалис оронуудай гаргадаг хүсэлэл оролдолгонуудые АНК-гай түлөөлэгшэ үндэрөөр сэгнэбэ.

ОТТАВА

У. КАШТАНАЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

ТАСС

«Хүдэлмэришэдэй салин хүлһые хинаха гэһэн правительствын тогтоолые буруушаалгын национальна үдэрые октябриин 14-дэ соносхохо тухай Канадын хүдэлмэришэнэй конгрессэй шиидхэбэри түүхэтэ удха шанартай байна», — гэжэ Канадын Коммунис партиин генеральна секретарь Уильям Каштан «Канадиан трибюн» газетэдэ толилуулһан статья соогоо мэдүүлнэ. Энэ үдэр Канадын ажалшад бүгэдэ ниитын нэгэ үдэрэй буһалгаа үнгэргэхэ юм.

Энэ ябуулга политическэ удхатан байна. Ушарынь юуб гэхэдэ, промышленна предприятинуудай ганса нэгэн эзэдтэ бэшэ, харин Канадын монополинуудай аша туһа хаража, хүдэлмэришэдэй салин хүлһые хинадаг болохо зорилготой правительствада эсэргүүгээр табигданхай бшуу.

ТУРКУ

ХЕЛЬСИНКИДЭХИ ДЕКЛАРАЦИИН ҮНДЭҺӨӨР

ТАСС

Советскэ Союзай ба Финляндиин анда хотонуудай түлөөлэгшэдэй дүрбэдэхи уулзалга «Европын хотонуудай улад зондо хандалга» нэгэн һаналтайгаар баталан абалгаар, Стокгольмын шэнэ уряа доро гар табилгаар эндэ дүүрэбэ.

Эб найрамдал бэхижүүлхэ, шахардуу байдал һуларуулха шэнэ түсэб хараалһан аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөөнэй — манай түбиин байдалда болоһон түүхэтэ үйлэ хэрэгэй амжалтатайгаар дүүрэһэнэй һүүлээр жэл үнгэрһэн хойно энэ уулзалга болоһон байна гээд хандалга дотор хэлэгдэнэ. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха гээшэ мүнөө үеын гол шухала асуудал болоно. Дэлхэйн арадуудта хандаһан Стокгольмын шэнэ уряае уулзалгада хабаадагшад нэгэн һаналтайгаар һайшаагаад, эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэдые уряалһан энэл документдэ гараа табиһан байна.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорныйн, Финляндиин Республикын президент У. К. Кекконенэй эльгээһэн амаршалгые уулзалгада хабаадагшад сэдьхэлээ ханангяар угтаба. Хоёр ороной арадуудай хоорондохи хани барисаа болон үгэеэ ойлголсолгые бэхижүүлхэ хэрэгтэ анда хотонуудай харилсаан ехэ үүргэ дүүргэхэ байна гээд эдээн соо хэлэгдэнэ.

Финляндиин ба Советскэ Союзай хоорондохи харилсаан ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан гуримаар зэргэ оршохо гол ёһонуудые бодото дээрэнь бэелүүлгын найдамтай гэршэ жэшээ болоно гээд уулзалгын түгэсхэлдэ баталагдан абтаһан коммюнике догор хэлэгдэнэ. Хельсинкидэ туйлагдаһан үгэеэ ойлголсолгые, таарамжатай һайн дурадхалнуудые Советскэ Союз, Финлянди амжалтатайгаар бэелүүлжэ байдаг. Хани барисаан, харилсаа холбоон, нэгэ нэгэндээ туһалалсалга тухай СССР-эй ба Финляндиин хоорондохи этигэл найдабариин, хүршэ ёһоор ажаһуулгын хэлбэригүй үндэһэ һуури болоно.

Агууехэ Октябриин социалис революциин 60 жэлэй ойдо, Финляндиин бэеэ дааһан байдалтай болоһоор 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан хэмжээ ябуулганууд 1977 ондо Советскэ Союзай болон Финляндиин хотонуудай хоорондохи холбоо барисаанда гол һуури эзэлхэ байна гэжэ уулзалгада хабаадагшад тоолоно.

Анда хотонуудай түлөөлэгшэдэй ээлжээтэ уулзалга 1978 ондо Советскэ Союзда үнгэргэгдэхэ.

НЬЮ-ЙОРК

ЭБЭЙ ЁҺООР ГУРИМШУУЛХЫН ТҮЛӨӨ

ТАСС

Хуурай газарай Эгейскэ далайн уһан доогуурхи үргэлжэлэлые буляалдаһанһаа гараһан Грециин ба Турциин хоорондохи хёмороое гуримшуулха асуудалые ООН-ой Аюулгүйн Совет зүбшэн хэлсэжэ дүүргэбэ.

«Тон болгоомжотой, бэеэ баринги байха», «энэ районой мүнөөнэй шахардуу байдалые һуларуулхын тула» өөһэдһөөнь дулдыдаһан бүхы юумэ хэхэ талаар Грециин ба Турциин правительствануудта хандаһан уряатай тогтоолые Аюулгүйн Совет дуугаа үргэлгэгүйгөөр абаһан байна. Хоёр ороной хоорондохи зүришэлдөөе гуримшуулхын тула хөөрэлдөөнүүдээ һэргээхыень Аюулгүйн Совет Грециин ба Турциин правительствануудые уряалба. Арсалдаата асуудалнуудые эбэй гуримаар гуримшуулан шиидхэхые хараалһан ООН-ой Уставай гол ёһонуудтай зохилдуулан, эдэ хөөрэлдөөнүүдэй үедэ таарамжатай шиидхэбэринүүд абтаха бэзэ гэжэ найдажа байһаниинь тогтоол соо тэмдэглэгдэнэ.

Турци Грецитэй хөөрэлдөөнүүдые хэхээр бэлэн гэжэ Турциин гадаадын хэрэгүүдэй министр И. С. Чаглаянгиль заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ.

ВАШИНГТОН

Африкын аша туһада хоро хүргэнэ

ТАСС

США-гай гүрэнэй секретариин орлогшо болон туһалагша — У. Роджерс, У. Шафел Африкын оронуудаар ябахаяа гараба. «Африкын урда хубида хабаатай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлүүлхэ» гээшэ эдэнэй зорилго болоно гээд США-гай гүрэнэй департамент мэдүүлээ.

Роджерс ба Шафелай ябуулганууд хадаа «Родези тушаа американ англиин түсэб» гэдэгые бодото байдалда бэелүүлхэ хэрэгэй шэнэ шата болоно гээд американ хэблэл сэгнэнэ. США-гай гүрэнэй секретарь Г. Киссинджерэй ЮАР-ай премьер-министр Фостертой июнь һарада уулзаһанай һүүлхэнээр энэ түсэб табигдаа һэн. Эндэ тоологдодогой ёһоор, Вашингтондо, Лондондо ашатай туһатай байхаар Родезиин асуудалые шиидхэлгэдэ тэрэ зорюулагданхай.

НОМ ТУХАЙ ҮГЭ

Хүнэй ажабайдалда ном һудар гээшын ямар ехэ удха шанартай байдаг тухай үргэн олон уншагшадта һайн мэдээжэ. Хаанашье — ямаршье барилга дээрэ, һаалиин гүүртэдэ, предприятида, полевой станда, отарада, ашагта малтамалнуудай уурхайда ошо — ном уншадаггүй, хэблэлэй һүүлэй мэдээсэлнүүдээр һонирходоггүй хүниие манай Эхэ орон дотор олохогүйт.

Эрдэм һургуули, ном һудар тухай арад зоной хэлсэдэг һайн һайхан үгэнүүд бии. Жэшээлхэдэ, «Эрдэм бэлиг — эрхим баян», «Һураһан — далай, һураагүй — балай», «Ном — хүнэй хани» гэхэ мэтэһээ эхилээд сэсэн мэргэн үгэнүүд арад зоной дунда таранхай. Эрдэм һургуули гээшэмнай ном һударһаа эхитэй гэжэ мүн лэ хэлсэдэг. Зүб даа. Ном һударгүйгөөр хэншье эрдэм шудалжа шадахагүй ха юм.

Манай совет номой түүхэ агуу Октябриин хубисхалһаа сэхэ эхитэй. Шэнэ ажабайдал, социализмын һаруул ордониие байгуулжа эхилхэдэ совет ном туһалаа. Залуухан Совет гүрэнэй түрүүшын номууд граждан дайнай фронтнуудта ябуулагдаа, ехэ наһатанай һургуулинуудта, уншалгын байшангуудта сэхэ эльгээгдээ. Хаанашье — түрүүшын табан жэлэй барилганууд дээрэ, Амар мүрэнэй эрьеын хүбшэ соо, эршэтэ долгиёо мушхаһан Днепрэй эрьедэ, буурал сагаан Ураалда ном һудар гээшэ өөрынгөө ехэ үүргэ дүүргээ, хүдэлмэришэ, ажалша хүнүүдэй найдамтай хани болоо. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай гал дүлэн соогуур дайсаниие сохилсожо, даралсаха хэрэгтэ совет ном хубитаяа оруулаа, сэрэгшэдые баатаршалгада зориг жуулан уряалдаг байгаа. «Булад яажа хатуужааб», «Чапаев» болон бусад номууд дайсанай һомондо сүмэ сохигдон, баатар эрэлхэг сэрэгшэдэй улаан шуһаар будагдаһан байдаг. Тэдэ номууд мүнөө музейнүүдтэ нарин нягтаар хадагалагдана.

Номые гамнаха, нягтаар хадагалжа ябаха хэрэгтэй. Иимэ ехэ баялиг — эрдэм һургуули үгэжэ байһан ном һудараа һаланаар хадагалжа, хахалжа, шуулажа, ээрэлжэ, ябабал, нэгэ талаһаа, ехэ алдуу хэхэш, нүгөө талаһаа, ниитын зөөридэ, олоной жасада хохидол ушаруулхаш.

Агууехэ пролетарска уран зохёолшо Алексей Максимович Горький «Бага наһан», «Зоной дунда», «Минии университедүүд» гэжэ зохёолнууд соогоо өөрынгөө бага, эдир наһа харуулха зуураа, номдо дурлаһан, тэрэнэй ашаар эрдэм һургуулитай болоһон тухайгаа зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмөөр бэшээ һэн. Алексей Максимович ном тухай иимэ үгэнүүдые хэлээ: «Номойл аша туһаар бухы эрхим һайн юумэнүүдээ оложо абаһан байнаб».

Шэнэ хүниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ном һудар гээшын айхабтар ехэ удха шанартай байһан тухай дахин дахин дабтамаар. Ном хэблэхэ, тарааха хэрэгтэ саг үргэлжын анхарал манай Эхэ орон дотор ехээр табигдана. Совет засагай жэлнүүдтэ 145 хэлэн дээрэ дүшэ гаран миллиард хэһэг номууд хэблэгдэн гараа. Тиихэдэ манай орон дотор 360 мянга гаран библиотекэ бии. Эдэ библиотекэнүүд үдэр бүхэндэ үүдэеэ сэлин нээжэ, 180 миллион тухай уншагшадта янза бүриин номуудые үгэнэ. Дэлхэй дээрэ эгээл ехэ, олон ном уншадаг зон хэн бэ гэжэ асуугаа һаа, совет хүнүүд болоно. Капиталай оронуудта тад ондоо байдал үзэгдэнэ: үгытэй хүнэй хүдалдажа абахын аргагүй үнэтэй номууд тооһондо дарагдажа хэбтэнэ. Харин манай орон дотор хэблэгдэн гарадаг ном эгээл хямда сэнтэй, үргэн олон зоной дунда тон түргэноөр тараха арга боломжотой байна.

Тиигээд номдо һайнаар хандажа, нягтаар хадагалжа, хахалан шуулангүйгөөр абажа ябаха гээшэмнай хүн, уншагша бүхэнэй нангин уялга болоно бшуу.

Минии нүхэр, Хори тосхондо врачаар хүдэлдэг Балдандоржо Будаев, бага наһанайнгаа һонин ушар тухай намда иигэжэ хөөрөө һэн:

— Дайнай һүүлээрхи хүндэ хүшэр жэлнүүд байгаа. Мэдэнэш. Нэгэдэхи класста һурахаяа оробо гээшэб. Тиихэдэ класс соомнай ори гансахан «Үзэглэл» бии һэн. Хэшээлдээ тэрэ номоо бултадаа ирахабди. Забһарлалгын үедэ зарим үхибүүднай тазаа наадахаяа гарангүй, «Үзэглэлэй» зурагуудые һонирхон харадаг бэлэй. Тиигээд хэшээлэй һүүлээр хэн тэрэ «Үзэглэлые» гэртээ абаашахаб гэһэн арсалдаан түрүүшээр гарадаг байба. Энэ арсалдааемнай дуулаһан багша Лыгжидма Цыреновна Эрдынеева (мүнөө Хэжэнгэдэ багшална) юунэй боложо байһые гансата ойлгожорхёод, «Үзэглэлые» гэртээ ээлжээ ээлжээгээр үхибүүдэй абаашаха тусхай список табяа һэн. Тэрэ ном мүнөөдэр гэртээ абаашаха болоһон хүн ехэл баяртай ябаха даа. Үнэхөөрөөшье баярлангүй яахабши. Бүхэли үдэшэндөө «Үзэглэл» шинии болохо ха юм. Тэрэ ори гансахан номые бидэнэр — үхибүүд нюдэнэй сэсэгы мэтээр гамнаха гэжэ оролдодог һэмди. Бидэнэй хойно һургуулида ороһон үхибүүд тэрэнииемнай баһал үзэһэн байха.

— Ном гээшые гамнаха, һайнаар хадагалха шухала. Ном — хүнэй нүхэр. Абажа, хадагалжа ябаһан номшни оортэш, шамда эрдэм ухаа олгохоһоо гадна, үхибүүдтэш, аша, гушанарташ хэрэгтэй болохо. Заатагүй хэрэгтэй болохо. Ном — хүнэй баялиг.

...Үшөө нэгэ ушар тухай элихэн һананаб. Табадахи класста һуража ябааб. Математикымнай багша, классаймнай хүтэлбэрилэгшэ Цырма Раднатаровна Будаева ном ехэ уншадаг һэн. Тиихэ үедэ һаяхан хэблэгдээд байһан И. Козловой «Крымское подполье», Б. Полевойн «Алтан» гэжэ номуудые Цырма Раднатаровна уншаад, бидэндээ ехэ һайнаар хөөрэжэ үгэдэг бэлэй. «Үхибүүд, ном уншагты, наринаар хадагалжа ябагты» — гэжэ багшамнай захидаг һэн.

Ниитын библиотекэнүүдһээ номуудые абажа уншахаһаа гадна өөрын үмсын библиотекэ эмхидхэдэг. ном суглуулдаг хүнүүд жэлһээ жэлдэ олошорно. Жэшээлхэдэ, Түнхэнэй аймагай Хэрэн тосхоной Жап Доржиевич Халудоровай гэр бүлэдэ ехэ баян библиотекэ бии. Энэ библиотекэдэ 10 мянга тухай номууд тоологдоно. Дэлхэйн, ородой классигуудай суглуулбаринуудые, олон тоото зохёол, дурдалга, бэшэгүүдые тэрэ библиотекэдэнь оложо боломоор. Мүн Улаан-Үдэ хотын судна бүтээлгын заводой хүдэлмэришэн Леонид Павлович Хмелев ном уншаха, суглуулха ехэ дуратай хүн. Номой магазинууд соо, киоскнуудай дэргэдэ энэ нүхэрые ходо хаража боломоор. Тэрэнэй гэрэйнь библиотекэдэ 5 мянга гаран ном бии юм. Захааминай аймагай Санага тосхондо ажаһуудаг Санжи Хабарович Санжитовай гэрэйнь библиотекэдэ олон мянган ном бии. Иимэ нүхэдые, номдо дуратай хүнүүдые тоолохо болоо һаа, тон олон байха ёһотой.

Зүгөөр зарим хүнүүд ном уншадаггүй аад, ёһын туламда тэдэниие олоор суглуулжархёод, тооһо шоройдо даруулжа байдаг. Уншаха, һонирхохогүй аад, ном дэмы суглуулһанай хэрэг бии юм гү?

Совет засагай түрүүшын жэлнүүдэй үедэ ехэ һайн һайхан заншал бии болоо һэн гэдэг: комсомолшууд, залуушуул номуудые олоор суглуулжа, тусхай библиотекэнүүдые эмхидхээд, шэнэ барилгануудта, завод, фабрикануудай коллективүүдтэ эльгээдэг байгаа. Мүнөөшье Зүүн Сибириин соёлой институдай студентэр, багшанар номуудые суглуулжа, Байгал-Амарай түмэр зам баригшадта эльгээнэ. Һайшаамаар хэрэг.

Ном уншаха, суглуулха гээшэ һайн һайхан хэрэг. Ном — эрдэм һургуулиин эхин. Туһатай, хэрэгтэй зүбшэлнүүдые, ухаан бодолнуудые, дурадхалнуудые номһоол абахаш, тэрээн соо уншахаш. Тиимэһээ ном гээшые гамнан хадагалжа ябая. Тэдэ номуудыемнай манай үхибүүд, ашанар, гушанарнай уншахал. Уран зохёолшодой гар табилгатай, бүри эрданай номуудые, бэлэг-номуудые хадагалжа ябахада, түүхэдэ, сэдьхэл зүрхэнэй дурасхаалда яаха аргагүй үнэтэй, сэнтэй байхал.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮ...

Поэт Владимир Намсараев Москвагай А. М. Г... нэрэмжэтэ литературна институт дүүргэжэ ерэ... гал» журналай редакцида ажаллаа. Мүнөө тэрэ Б... номой хэблэлэй редактораар хүдэлмэрилнэ.

Вл. Намсараевай «Онон», «Нангин мэдэрэл» гэ... лэгүүдэй номууд уншагшадта мэдээжэ болонхой. ... энэ нүхэрнай олон ном оршуулһан байна: Л. То... «Хасагууд», Э. Хемингуэйн «Далай ба үбгэжөөл», ... ле Сент-Экзюпериин «Бишыхан хан тайжа», Л. ... вой «Далайн сэдьхэл» г. м.

Мүнөө поэт «Эрдэни зэндэмэни» гэжэ ном ... ажаллажа байнхай.

Владимир НАМСАРАЕ...

МҮНХЭ ЗУЛЫН ДЭРГЭ...

Домог түүхэ түүрээлгэ
Омог аялгаар зэдэлбэл.
Баатарай соло дуудалга
Баранай зүрхэ ээлбэл.
Мүшэн һүлдэтэ хүшөө.
Мүнхэ дүлэтэ зула —
Мүхэшэгүй зоригой
һүлдэ,
Мартагдаагүй солын
дүлэн!
Уян сэдьхэлээ хүлгүүлжэ,
Үнэн зүрхэеэ хатуужан,
Дуу бүлэгөө үгэлжэ,
Дуугай зогсоноб
хажуудань.

* * *

Гэгээн үүрээр ордоһолһон
Гэнэтэ гэнтын аюул...
Зүрхэ сэдьхэлээ доһолһон
Илалтын үдэр арюун...
Дүрбэн тэмсэлтэ жэл —
Ажабайдалай үдэрнүүд,
Дүрбэн үхэлтэ жэл —
Аюул тодхорто онууд.

* * *

Бусажа һөөргөө ерэдэггүй,
Эрэлхэг эдир наһан.
Хаража гэдэргээ
эрьедэггүй,
Халуун залуу наһан.
Он жэлэй ошохо бүри
Оюунаар үзэгдэдэг хаһа.
Наһан заяанай нангин
Нарата найдалта хаһа.
Эды эдир наһандаа
Эсэгын юрөөл дуулажа,
Эды хүдэр хаһандаа
Эхын зүрхэ уяруулжа,
Эритэ мэсэ барял —
Эхэ оронойнгоо түлөө!
Аюулта дайнда ороол —
Ажабайдалайнгаа түлөө!
Мэдэгдээгүй сэрэгшэ —
Танигдаагүй хүбүүн.
Далдалан нэрынь сарагша
Дайнай түймэр зэбүүн.
Хубидаа холын хүсэлтэй,
Харгыдаа алдуу эндүүтэй,
Дахажа ябаха дүүтэй
Дандаа юрын хүн һэн гү?
Амгалан сагта ажалша,
Амаргтаа хүхиюу
зугааша,
Амар тэнюун сэдьхэлтэй
Айдар хүбүүн байгаа гү?
Түүхын шарайда
жабхалан
Тэмсэлэйнь габьяа —
Илалта!
Хүн түрэлтэни аршалан,
Харуулһан солонь —
Илалта!
Дурсан дурдан
сэдьхэлдээ,
Дуугаа хурьян барандаа
Доторһоо уяран
байнабди —
Дуугай байлгын агшам!
Байлдаанай шэрүүн
нэерээн,
Буудалгын хүсэтэ
наяраан
Доһолгоо зүрхын
уяраан —
Дуугай байлгын агшам!
Хатуу тэмсэлдэ унаһан
Хори миллион зоной
Хайрата ами наһан —
Дуугай байлгын агшам!
Зол жаргалаа эдлэжэ,
Зоргоороо ябаһан бидэндэ
Захяа һануулга — мэдэ —
Дуугай байлгын агшам!

* * *

Хүнэй наһанай ябаса
Хурдан түргэншье
гэгдэлэй.
Хүнэй наһанай хугасаа
Хэмжүүргүй уташье
гэлэй.
Энээнтэй жэшэн харабал,
Энхын байдалаар бодобол,
Эхэ энхэ байгаалиин
Эрьесэ гээшэнь ааляин...
Үзэдэгби гэнтэ заримдаа,
Үгэ дуугүй —
гансы...
Үхэл тухайда бол...
Үйлын эсэс туха...
Энэ һаналтай эбсэ...
Эрхэ бэшэхэн со...
Эльгэ зүрхэнши...
Ээлүүдгүй халгаха...
Адагай тулюурхан...
Ами наһан — дээдэ...
Эрхим хүндэ — Эн...
Эгээл нангин һүр...
Хүрьһэтэ зүлгэ дэ...
Хүн түрэһэн үүргэ...
Хэтын һүлдэтэ за...
Хэмээр хэмжэн үргэ...

* * *

Бидэнэр булта
бараа...
Бүрин сэхынь хэлэ...
Бэеэрээ үзөөгүй...
Бэлээр бододог...
Алдалан унаһан сэ...
Тэрээхэн зуура сэ...
Түрэл газараа тэбэ...
Түрэл хүрьһэеэ та...
Хэтэдээ энхэргэн эх...
Хүлеэн юрөөһэн эс...
Хани инагхан амар...
Хүрьһэтэ тоонто
ни...
Түрын дуунай замх...
Түбхинэн золтой
ам...
Байлдаата шэрүүн...
Бэлбэһэн үлэһэн
абг...
Сүхэрэн гэнтэ яба...
Һэхэрэн унажа
ганха...
Хатуу сагта зобоош...
Хамтынгаа ажал
орхе...
Сартаяа хамта жүдх...
Сүлөө тухагүй ажал...
Сэдьхэлээ сэхэлэн
дуулалда...
Гунигта дууетнай
мартаа...
Хүлөөрөө ошоһон
хүбү...
Хүлеэхэ гэһэн занша...
Үндэр наһата эхымн...
Уншэрһэн сэдьхэл
хайратай,
Наһананнгаа эсэс хүр...
Найдалаа нэгэш алда...
Наһажаал эхын эти...
Нимгэн зүрхэндөө
мартаа...

* * *

Хүн түрэлтэнэй түү...
Хүрьһэтэ Дэлхэйн
на...
Хэтэ мүнхын һүлдэ...
Хэрэгэймнай агуу
И...
Арад түмэнэй
харил...
Аласай харгын удха...
Арюун нангин заята...
Арадаймнай агуу Ил...
Хүн зоной амидарал...
Хүсэлтэ ульһа олгол...
«Хүрин тахал»
һалга...
Хүсэн түгэс Илалта!
Минии энэ ажабайда...
Шинии энэ хуби за...
Мүнхэдөө дүлэтөө зу...
Мүхэшэгүй зоригой
һү...
Эхин угһаа
Энхэ тайбан заяатай,
Эхэ байгаали
Эгүүридэ оршохо
бол...

ТООЛИ

Харуулда байһан шубууд.
Ф. СОРОКИНОЙ фотоэтюд.

ТҮРЭ

Сэржэма СКОЛЬЖИКОВА

Үнэн болоһон ушар. Энэ түрэ 1898 ондо Эрхүүгэй областиин Боохонон аймагай Хохорск нютагта болоһон байна.

Хаан дайда, Хатан уула гэжэ үзэсхэлэн гоё, үндэр хадын хормойдо Енгүүд угсаатанай хүнүүд эртэ урда сагһаа хойшо мүнөө болотор ажаһуудаг юм. Хатан уулын хормой доогуур Еншээ гэжэ горхон урдажа, хододоо хүйтэн уһаяа Оһо голдо шудхажал байдаг.

Еншээ горхоной эрьедэ Байтхараг гэжэ айл баатар хүбүүдээр, сэбэр шарайтай, хонгёо хоолойтой басагадаар бүхы аймагаараа суурхадаг һэн. Мүн энэ нютагай хүнүүд үндэр ута наһа наһалдаг байгаа. 1968 ондо энэ нютагта Мантыков Александр гэжэ үбгэжөөл 99-тэйдөө наһа бараа һэн.

Энэ айлай бүлэдэ түрэһэн би Таряаша абга эгэшынгээ ахадайнгаа хэлэһые хөөрэжэ үгэхэ хүсэлэнтэйб.

Таряаша ахадай мүнөө 90 наһа наһалжа ябана. Тэрээниие иимэ үндэр наһатайшье гэжэ үнэншэхөөр бэшэ, бэень хүнгэн зандаа, хонгёо һайхан хоолойгоор урданай дуунуудые дуулажал ябадаг. Теэд тэрэ гансал үзэг мэдэдэггүй дээрэһээ ном уншажа шададаггүй. Гэбэшье Сергей Петрович Балдаевай арадай дуунуудые суглуулһан ном соохи дуунуудые бултыень сээжээр мэдэдэг юм. Тэрэ ном соо оронгүй үлэһэн урданай олон дуунуудые Таряаша ахадай хүн зондо дуулажа үгэдэг. Ноoһо урижа гү, али бээлэй оёжо һуухадаа, үни заяанда болоһон элдэб янзын һонирхолтой ушарнуудые хөөрэжэл һуудаг юм.

Енгүүд угай хүнүүд эртэ урда сагһаа зугааша (дууша) гэжэ суутай юм. Байгал далайһаа баруун тээшэ һуудаг буряадууд дуу дууладаг хүнүүдые зугааша гэлсэдэг.

Би Тарьяаша ахадайн намда хөөрэжэ үгэһэн һонирхолтой нэгэ ушарые мартагшагүйб. Хүндэтэ уншагшад, тэрэнииень таанадта хөөрэхыемни зүбшөөгыт. Энэ ушар 77 жэлэй саада тээ, 1898 ондо болоһон юм.

* * *

ТИИХЭДЭ мунхаг хуушанай саг байгаа. Адаанха абга 12 наһатай Марина басагаяа Хохорскһоо Идээн голой эрье дээрэхи тосхоной Мосёол Моотькодо хадамда үгэхэ гэбэ. Маринатай сасуу һэм. Тиимэһээ бидэ хоёр балшар бага наһанһаа хамта наадажа, арбан хоёртой болоод ябаабди.

Тэрэ Мосёол Адаанха абгатай худа ураг оролсохоёо манай тосхондо ерэбэ. Мосёол үбгэрһэн хойноо нэгэ хүбүүтэй болоһон байгаа. Тэрэ дунда зэргын баян байһан юм. Адуу малаа харалсуулха, гэртэхи ажалаа хампалсуулха хүнэй хэрэгтэй болоһон дээрэһээ тэрэ 10 наһатай Моотькоёо гэрлүүлхэ гэжэ шиидэбэ. Ганса хүбүүтэй Мосёол тэрэ холоһоо юундэ бэри буулгахаяа һанааб гэхэдэ, Байтхарагай басагад сэбэр шарайгаараа һайшаагдахаһаа гадна, үнэржэдэг гэжэ суутай байгаа юм.

Мосёол Адаанха абгатай анза хэлсэжэ, хоёр мори, хоёр үнеэ, табан хони, табан ямаа үгэхэ болобо. Мүн хэды шэнээн мүнгэ үгэһэниинь мэдэгдэнэгүй. Нэгэ хэдэн үдэрэй үнгэрөөд байхада, Мосёол анза болохо адуу малаа абгында асараа һэн. Тиигээд лэ Адаанха абга хадамда үгэхэ болоһон арбан хоёртой Маринаяа һайнаар хубсалуулха болобо. Маринада үмдэхүүлхэ бортого малгай, хормойтой дэгэл олдобогүй. Тиимэ хубсаһатай бэринүүдэй тэрэ тосхондо олоншье һаань, тэдэнэй хубсаһан арбан хоёртойхон басаганда тааранагүй. Эсэсэй эсэстэ тэрэ тосхондо эгээл жаахан бэетэй Шаажан бэриин хубсаһа Маринада үмдэхүүлхэ гэлсэбэ. Тосхоной бүхы хүнүүд Маринын хуримда түхеэрэлсэжэ, хубсаһа хунараа, эмээл жолоогоо, шаргаяа сэбэрлэнэ, гоёоно. Хуримай болзор ойртобо.

Хуса һарын (январиин) янгинама хүйтэндэ арбан хоёр шаргаар гуша гаран хүн Маринаяа хадамда хүргэхэеэ тосхонһоо һубарилдан гарабад.

Марина ондэ хоёрые шарга дээрэ нэгэ арһан даха соо орёогоод, урдамнай боожошониие һуулгаад табиба. Моридой хүндэ хүйдөөр амилан турьяха, шаргын щарьяха дуулдана.

Ходоодоо хамта наадажа ябаһан Маринынгаа хари холын газарта хадамда гараад, һөөргөө дахин бусажа ерэхэгүйень мэдэхэдээ, би сэдьхэлээ уйдхарта даруулжа, нюдэнһөө нулимса унагаанаб. Намайе тэбэреэд дулаахан даха соо һууһан Марина ерээдүйнгөө хуби заяан тухай бодолгото болошоод, дуугай һуугаа бэлэй.

Түрэл Енгүүднай харагдахаяа болижо, гансал үндэр хадымнай орой бараан боро үүлэнүүдэй доро уйдхартайгаар үзэгдэнэ.

Үглөөгүүр эртэ Енгүүдһээ гараһан аад, Агайтанда буужа ерэхэдэмнай, харанхы болошоод байба. Бэе бэедээ түшэлсөөд унташаһан бидэ хоёрые һэрюулбэд.

Эндэ тэндэ түүдэгүүд носоно. Мосёолой газаа суглараһан хүнүүд бидэниие угтан, шаргануудһаамнай буулгабад. Бэрнеэ ёһо гурим соонь угтаба. Дүрбэн залуу хүбүүд сэмбэ шаалиин дүрбэн үзүүрые метр утатай модондо уяад, Марина бидэ хоёрые, мүн манай тосхонои гурба дүрбэн залуушуулые тэрээн дороо оруулаад, Мосёолой гэр гурба дахин тойруулба. Тиигээд бидэниис хүрьгэн боложо байһан хүбүүнэй эсэгын гэртэ оруулба. Тэдэнэр бэриингээ гэртэ ороходонь, гурбан монсогор өөхэ үгэбэд. Эсэгэнь гэрэй баруун хойто буланда, хадам эхэнь зүүн хойто буланда һууха ёһоороо һууба. Марина энгэрээ сэлеэд һууһан хадам эсэгынгээ самса руу тэрэ өөхэнүүдээ шэдэхэ ёһо заншал хэжэ дүүргэбэ. Тиигээд тэрэ гэрэй гуламтые гурба дахин тойробо. Тиигэһэнэйнгээ һүүлээр гуламтын захада табяатай байһан модон аягатай тоһо Марина гал руу гурба дахин адхаба.

Маринын эдэ бүхы заншал дүүргэхэдэ, тэндэһээ булта гаража, хүрьгэн хүбүүнэй шэнэ гэртэ оробод. Түрэдэ ерэгшэд бэридээ бэлэг сэлэг үгэжэ дүүргээд, булта столдо һуубад.

Эдихэ ууха эдеэ хоол стол дээрэ дүүрэн. Тэндэ сугларһан хүнүүд бэе бэедээ мэндэ амараа хэлсэнэд, танилсанад. Удангүй дуун зугаа зэдэлшэбэ.

Нилээд сагай үнгэрһэн хойно тэрэ тосхонойхид гэр гэртээ урижа, айлшалуулхаяа абаашабад. Тиихэдэнь Моотько, Марина бидэ гурбан гэртэ үлэбэбди.

Арбан хоёртой Марина арбатай Моотько үбгэеэ дурагүйгөөр голон харана. Бидэнэр ехэшүүлэй үгы байһые һамбаашалжа, тооһо шоройн үрхирсэ бэе бэеэ намналсан, дура зоргондоо наадажа эхилбэбди. Тиигэжэ байһаар Марина Моотько хоёр наншалдашаба. Би Маринаяа хамгаалжа оробоб. Марина бидэ хоёр Моотько үбгыень хамһажа, шала дээрэ унагаагаад, эндэ тэндэһээнь үдьхэлбэбди, шаабабди. Моотькынгоо уйлахада, бидэ сохихоёо болёод, залуу айл болоошодто түхеэрһэн орон дээрэ хоюулан хамта унташоо һэмди. Үглөөгүүр аба эжынгээ болон зарим айлшадай бусажа ерэхэдэ, бидэндэ сохюулһан Моотько шала дээрэ дэгэл дороо дэбдеэд, даарашаһан борсойжо хэбтээ һэн.

Теэд тэрэ үдэрһөө эхилжэ, хүнэй һамган болоһон Марина наадаха, амарха сүлөөгүй тэрэ айлай бүхы ажалыень хэдэг зарасань болоогшо бэлэй.

РИМЛЯНИНУУД ЮУГЭЭР БЭШЭДЭГ БАЙГААБ?

Петербургын «Биржевые ведомости» газетэ 1908 ондо жэгтэй һонин ой тэмдэглээ бэлэй. Энэ ой хүн бүхэндэ сэхэ хабаатай. Карандаш хэрэглэжэ эхилһэнһээ хойшо 250 жэл гүйсөө гэжэ газетэ мэдээсээ һэн. Бүри урдань римлянинууд монсогор туулга хэрэглэжэ, гансал өөһэдтэнь ойлгосотой шугамуудые гаргадаг байгаа.

XII—XVI зуун жэлнүүдэй үеэр туулган, мүнгэн карандаш хэрэглэдэг болоо. Иимэ карандашууд ехэнхидээ уран зураашадта бии бэлэй. Туулган, мүнгэн карандаш анха түрүүн Италида хэгдэһэн юм гэжэ багсаагдана. Һүүлээрнь хара туулгыень хайлуулжа, сагаан туулгантай холижо эхилээ. Тон иимэ карандашаар Дюрер, Гольбейн гэгшэд зурадаг байгаа.

1658 ондо Англиин Кумберленд гэжэ газарта графидай хэбтэшэ нээгдэжэ, мүнөө сагта хэрэглэгдэжэ байгаа карандаш хэгдэжэ эхилһэн намтартай. Графидһаа карандаш хэхэнь түрүүшээр айхабтар орёо хүшэр байһан юм. Графидаа хюрөөдэхэ, тиигээд багашаг болгохо, нарилан мүлихэ, һүүлээрнь тусгаар бэлдэгдэһэн модондо углаха юм. Англиин графит хомор байжа, элдэбын зүйлнүүдые холижо эхилээ бэлэй.

XVIII зуун жэлдэ графидаа анха түрүүшынхеэ шабараар холижо туршаһан. Энэнь карандаш үйлэдбэрилхэ хэрэгтэ аргагүй туһатай байшоо. Хатуушагаар, зөөлэнөөр, мүн харлуулан татажа бэшэхэдэнь һайн байһаниинь элирээ һэн.

«Литературная газетэһээ» абтаба.

ЗОРЁОНШО ХҮБҮҮН

Онтохон

Наратай сэлмэг дулаан үдэр арбаадтанхан хүбүүн харгыда дүтэхэнэ наадажа байба ха. Эгээл тэрэ үедэнь харгыгаар ашаа шэрэһэн хамбы үнгэржэ ябаба. Тэргэ моритой хүн мориёо байлгаад, бага мидани татаад, томоотой янзаар бажагаһаһан бүдүүн хоолойгоор хүбүүнһээ һураба ха:

— Ши хэнэй хүбүүн гээшэбши? — гээд, һонирхоһон хэбэртэй харюу хүлеэн һууба.

— Хүнэй хүбүүн гээшэлдеэ... — гэжэ нариихан хоолойгоор хүбүүн харюу үгэбэ.

— Хэн гэжэ нэрэтэйбши, — гээд хамбышан һураба.

— Хүн гэжэ нэрэтэй хүн гээшэб, — гэһэн харюу хүбүүн хэлээд, хамбышаниие наада бариһан шэнги зогсоно.

Тиихэдэнь хамбышан тэргэһээ һүрэжэ буугаад. мориёо хадуужархёод, арбаадтайхан жаахан хүбүүе шагтайтарнь намнаба Хүбүүе холошье харайлгангүй. хамбышан барьяад дэрбэгэрхэн шэхыень хайра гамгүй мурижа, мушхажа оробо.

— Хэлэ гэнэб, холтоһон даһаа! Хэн гээшэбши! Хэлүүлхэл байхаб шамханда! — гэхэ мэтээр ганирба.

Арбаадтайхан хүбүүн шэхэнэйнгээ үбдэхэдэ, тэсэжэ ядаад:

— Би Дугар гээшэб, энээнһээ хойшо зорёолхоёо болёоб, — гэжэ һалаа һэн.

Хамбышаншье бэшэнээ хүсэхэ һанаатай яаруугаар дугшуулаа бэлэй...

Д-Ц. ЖИГМИТДОРЖИЕВ бэшэжэ абаба.

ТААБАРИНУУД

**Шэн торгон захагүи,
Жэжэ һубһан нүхэгүй.**
(Одо мүшэд).
**Гунан улаан гунжанай
хүльбэрһэн газарта
Гурбан жэлдэ ногоон
ургабагүй.**
(Түүдэгэй һуури).
**Зээрдэ морин хатаржа,
Хара тохомоо гээбэ.**
(Түймэрэй гүйхэ).
**Гэрээр дүүрэн хасагууд
Гэдэһээ хүүрэ шаасалдаа.**
(Ороохоной бусалха).
**Ямааһаа набтар,
Тэмээнһээ үндэр,
Ямааһаа хара,
Саһанһаа сагаан.**
(Шаазгай).

Д-Ц. Жигмитдоржиевай суглуулбариһаа.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. КПСС-эй Центральна Комитедтэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэ бэшэгүүд. «Республикын тарялан дээрэ» — суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «КСУКП — наидамтай туһалагша» — А. Белоусовагай статья. Рейдовэ бригадын материалнууд. Арадай хиналтын булан. «Түрэл орон доторнай» — суглуулбари.

Гурбадахи хуудаһанда. «Комплекснээр хангаха» — соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэри тухай суглуулбари. Түби дэлхэйн һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Субботын үдэрэй хуудаһан. Нютаг нютагай һонин.

СЭНХИР ЭКРАН

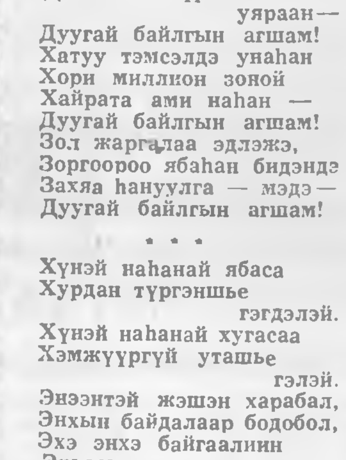
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 09.10 — Футбол. ЦСКА — «Динамо» (М). 09.55 — «Утренний поезд» — уран һайханай фильм. 11.30 — «Һуралсалай шэнэ жэлэй эхиндэ». СССР-эй гэгээрэлэй министр А. М. Прокопьев дамжуулгада хабаадалсана. 12.00 — Шэнэ һонин. 12.10 — Забһарлалга. 12.20 — «Девочка в цирке», «Рекс-космонавт» — мультфильмнүүд. 12.50 — «Бүхы юумэ мэдэхэ дуратайб» — киноочерк. 13.00 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 13.30 — «Элүүр энхэ байлга». 14.00 — «Найти и уничтожить» — уран һайханай фильм. «Приключения в Африке» гэһэн циклһээ США. 14.50 — Хүгжэмтэ календарь. 15.15 — «Ан амитадай аймаг». 16.20 — Кинопанорама. 17.50 — Забһарлалга. 18.00 — «Время». 18.30 — «Манай адрес — Советскэ Союз». 20.00 — «Хүн. Бүмбэрсэг дэлхэй. Замбуулин». 20.30 — «Субботын спортлото» наадалга. 20.40 — Эстрадын концерт. 21.40 — Шэнэ һонин. 21.15 — Скифүүдэй болдогуудай үнэтэ баялигууд». 21.40 — «Харгы замай аюулгүйе сахилга». 22.10 — Н. Пейко. «Молдавска сюитэ». 22.25 — «Утренний поезд» — уран һайханай фильм. 21.00 — «Время».

САГАЙ УЛАРИЛ

Нэгэ сэлмэжэ, нэгэ бүрхэжэ байха. Түнхэнэй, Ахын, Захааминай аймагуудаар зарим нютагуудта бороо орохо. Бусад нютагуудта бороо орохогүй. Зүүн хойноһоо секундын 3—7 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 17—22 градус дулаан байха.

М. Э. НАСАНДАРИЕВА

Республикын һургуулинуудай урданай багша, 1943 онһоо КПСС-эй гэшүүн Мыдыгма Эрдынеевна Насандариева хүндэ үбшэндэ нэрбэгдэжэ, уданшьегүй 54-тэй боложо ябатараа наһа бараба.

Нүхэр М. Э. Насандариева 1941 ондо Загарайн аймагай Ангирай эхин һургуулиин багша боложо, ажалайнгаа намтар эхилһэн юм.

Тэрэ гэһэнһээ хойш... баратараа бүхы ажал... гаяа арадай гэгээрэлэй... гин хэрэгтэ зорюулаа.

Нүхэр М. Э. Насан... ва ниитын ажал хэрэг... эдэбхитэйгээр хабаада... ябаа. Партийна о... цини бюрогой гэ... секретаряар тэрэ ... бэшэ һунгагдаһан ... Хоёр зарлалай турша... ряадай АССР-эй ... Соведэй депутадай ... уялга дүүргэжэ ябаа...

Һайн, эдэбхитэй ... риингөө түлөө Мыды... дынеевна медальнуудаар... ряадай АССР-эй В... Соведэй Президиумэй ... лэлэй грамотануудаар ... нагдаһан байха юм.

Жэшээтэ коммунист ... дүршэлтэй багша, х... нүхэр Мыдыгма Эрды... гай мүнхэ дурасхаал ... ниие таниха мэдэхэ, ... хүдэлһэн хүнүүдэй ... хэлдэ хэтэдээ хадуу... даа.

Бүлэг нүхэ...

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

Манай адрес, телефонууд

Индекс: 670000. г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Теле... секретариат — 2-66-76, приемная — 2-54-93.

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Заказ № 00667. Н...